KERTÉSZ és EISERT Pesten,

Dorottya-utcza 2. szám, a magyar király czimü szállodával szemközt,

a tavaszi idény

tekintetéből következő czikkek dús választékát ajánlják:

Tavaszi legyezők.
Közönséges gömbölyüek papiroból 12 kr.
» » kelméből 30 »
Finomabbak, kivonó előkészülettel, kelméből, selyemből stb., 1 ft. 25 krtól 4 ft. 50 krig.
Falegyezők, különnemü kiállításuk, 25 krtól 7 ft. 50 krig.

Fa ernyő-legyezők.
Egy egész uj, igen diszes neme a tavaszi esernyőcskéknek, melyek mint legyezők is használhatók, különböző fanemekből készülve, simák és selyem részekkel, 1 ft. 50 krtól 6 ftig.

Napernyők.
Kis félrehajtható tavaszi ernyőcskék selyemből, bélés nélkül, 1 ft. 70 krtól 2 ft. 50 krig.
Selyemből bélelve 2 ft. 40 krtól 3 ftig.
Finomabb nemüek, moire antique és atlaszból, fodrokkal diszitve stb., 3 ft. 40 krtól 10 ftig.
Középnagyságu kézi-ernyők, változatos kiállításuk, 1 ft. 80 krtól 15 ftig.
En tout cas-ernyők alpacca és selyemből, 2 ft. 30 krtől 8 ftig.
Napernyők urak számára, 3 ftól 7 ftig.

Esernyők.
Alpacca szövetből 3 ft. 75 krtól 4 ft. 50 krig.
Tafota és selyemből 1 ft. 60 krtól 11 ftig.
12 bordás angol selyemernyők 12 ft.
Angol ruganyernyők 10 ft.

Rugany eső-öltönyök és köpenyek.
Ujjas öltönyök fejfedővel, 10 ft. 75 krtól 19 ft. 50 krig.
Kocsizó- és lovagló-köpenyek ujjakkal és fejfedővel, 15 ftól 19 ftig.
Igen elegans drappszinü eső-öltönyök, 17 ftól 20 ftig.

Plaid-zsijak.
Legjobb nemü angol 1 ft. 15 kr., olcsók 80 kr.
Válliba akaszthatók 1 ft. 50 kr., 1 ft. 80 kr.
Gyermekek számára olcsók és finomabbak, 40 krtól 80 krig.

Lovagló-szerek.
Disznóbőr angol nyergek, 15 fttól a legfinomabb nemüekig.
Angol kantárok 2 ft. 65 krtól 10 ftig.
» kengyelvas-szijjak 2 ft. 50 krtól 3 ft. 30 krig.
Nyergek s kötélterhelők 2 ft. 40 kr.
Nyeregtartók 3—5 ftig.
Kengyelvasak, nyergek, feszitő zablák s minden egyéb aczélszükségletek legjobb minőségben.
Felsőatoló, felsrófoló és gép-lovagló-sarkantyúk, 1 ft. 40 kr., 1 ft. 60 kr., 2 ftig.
Lovagló-ostorok és botok, 60 krtól 10 ftig.

Rugany labdák és ballonok.
Minden nagyságu szürkék 10 krtól 1 ft. 25 krig.
Kézizinüek 12 krtól 1 ft. 40 krig.
Festettek 25 krtól 2 ftig.
Kirándulásokhoz igen alkalmas felfujható, zsebbeli ballonok, 60 krtól 1 ft. 40 krig.

Virágkosár-asztalkák.
s állvány természetes törzsségakból, a kosár szép fonadékból, bronzirozott levelekkel diszitve;
kisebbek nagyobbak, nagyok darabja 6 ft., 8 ft. 50 kr., 11 ft.
Finomabb nemüek dús választékban, 25 ft.

Kerti gyertyatartók.
Gyertyákhoz valók üvegfedővel, dbja 1 ft.
Petroleum-lámpával, üvegfedővel, s a légvonat befolyását akadályozó készülettel, 1 ft. 70 kr.

Sétabotok.
Közönségesek különféle fanemekből, 25 krtól 80 krig.
Befont és nád Boxer-botok 75 krtól 2 ftig.
Finomabb nemüek, különböző nemes fákból, valódi nádból faragványokkal, elefántcsont, valódi ezüst fogókkal stb., felette dús választékban, 1 fttól 8 ftig.
Díszes törzs-botok 2 ft. 50 kr., 3 ft., 4 ft., 5 ft., 6 ft., 10 ftig.
Gyermekek és fiuk számára, 15 krtől 80 krig.

Szives figyelembevételül.

Levélbeli megbizásoknál különös feladatunk a belénk helyezett bizalmat a rendelmény pontos eszközlése és gyors elküldése által megnyerni, miért is a küldendő tárgyaknak közelitő árát meghatározni kérjük, megjegyezvén, hogy minden meg nem felelő czikket visszafogadunk. 766 (2—4)

Ágynemü,

ingek, corsettek, szoknyák, zsebkendők stb. minden áron.

Menyasszonyi készletek
500 ftól 2000 ftig.
Árjegyzék bérmentve.
Türsch F.-töl
Pesten, váczi-utcza 19-dik szám.

763 (1—3)

Dr. GROSSMANN,
szem- és fülorvos

PESTEN,
Józseftér 11-ik sz. alatt, Groszféle házban.

Rendel hétköznapokon délelőtti 11—1 és délutáu 3—4 óráig. — Szegények számára ingyen minden vasárnap délelőtti órákban. 722 (11—12)

Kutya-labdacsok,

Anglia leghirnevesb állatorvosainak évek hosszu során tett tapasztalatai alapján, **Kwizda Ferencz János** által készitve, **Korneuburgban;** kutya-betegség, vidatáncz, nehézség, csúz s a rendes kutya-betegségek ellen.

Biztos óvszer a veszettség ellen.

Egy skatulya ára 80 kr.

Valódi minőségben kapható **Pesten: TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utcza 7-dik szám. 753 (4—9)

Pályázat.

A felső-remetei vasgyárba Ungmegyében, okleveles orvos kerestetik. Évi illetménye: 350 ft. készpénz, 50 mázsa széna, 50 font fagygyu, 14 öl tüzifa, 2 hold szántóföld tisztességes lakás kerttel, és szabad gyakorlat.

Ezen állomást elnyerni ohajtók, fölszerelt folyamodványaikat f. évi április 15-ig felső-remetei vasgyári felügyelőségnél nyujtsák be.

Felső-remetei vasgyár, 1870. márczius 18-án, u. p. Szobráncz." 781 (2—3)

1870. Előfizetési felhivás **1870.**

a

Jogtudományi Közlöny

a budapesti, nagyváradi és kassai ügyvédi egyletek közlönye,

heti szaklapra, kapcsolatban

a m. k. kuriai határozatokkal

és

a törvénykezési szabályrendeletek gyüjtésével.

Szerkeszti: **Dr. DÁRDAI SÁNDOR.** Kiadja: **HECKENAST GUSZTÁV.**

A magyarországi törvények és rendeletek tára oly terjedelmes gyüjtemény, hogy annak legnagyobb része a törvénykezéssel foglalkozó ügyvédek és biróságokra nézve elkerülhetlenül szükségesnek nem tekinthető. Ezért, s tekintve még, hogy a törvénykezésnek a közigazgatástól leendő elkülönitése közel kilátásba helyeztetett, czélszerünek találtuk: a magyar felelős kormánynak a **törvénykezésre** vonatkozó mindannyi rendeleteit egy külön 8-adrétü füzetek alakjában

„Függelék" az uj törvénykezési rendtartáshoz

czimü mellékletben közölni, akkép, hogy a mellékletek az év végén külön tárgymutatóval ellátva, a laptól elkülönitve, bekötheták legyenek.

Ezen redeletek gyüjteményének **első és második,** azaz: 1867., 1868. és 1869-ik évi folyama szintén minden könyvkereskedés utján megszerezhető.

Előfizetési feltételek:

Negyedévre (április—junius) . . . . . **3** forint.
Félévre (április—szeptember) . . . . . **6** „

Rendes szétküldés eszközlése végett az előfizetések idejében beküldése kéretik. — Az előfizetési pénz az alulirt kiadó-hivatalhoz, a kéziratokat pedig **bérmentve** a szerkesztőhöz kérjük intéztetni.

A t. gyüjtőket minden tiz előfizető után egy tiszteletpéldány illeti.

A „Jogtudományi Közlöny" kiadó-hivatala,
(1—3) (Pest, egyetem-utcza 4. sz. a.)

Folyó évi január 1-től kezdve teljesszámu példányok még folyvást kaphatók.

Vámör.

E gép, mely ellenállhatlanul s hozzáférhetlenül jegyzi a garaton átment élet tömegmennyiségét, mely után az illető vámmennyiségnek készletben kell lennie: alulirott feltalálónál s szabadalmazott tulajdonosnál, darabonként 80 o. é. forintért megrendelhető. — A gép két kulocscsal nyilik, és csak a malomtulajdonos és molnár egyesült akaratával nyitható fel s lesz hozzáférhető. — Használati utasitás adatik.

Tisza-Füreden (Hevesmegyében).

774 (3—3) **Sarkadi Ferencz.**

Márczius hó végével az évnegyedes előfizetések lejárván, április 1-től uj előfizetésre hivjuk fel a t. olvasó közönséget.

Előfizetési felhivás

a

VASÁRNAPI UJSÁG

és

POLITIKAI UJDONSÁGOK-ra

(**„Országgyülési beszédtár"**-ral s más rendkivüli mellékletekkel bővitve.)

Előfizetési föltételek:

postai szétküldéssel vagy Buda-Pesten házhoz hordatva.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

Évnegyedre (április—junius) . . . . . **2** ft. **50** kr.
Félévre (április—szept.) . . . . . **5** „ — „
Három évnegyedre (április—decz) . . . . . **7** „ **50** „

Csupán a Vasárnapi Ujság:

Évnegyedre (április—junius) . . . . . **1** ft. **50** kr.

Csupán a Politikai Ujdonságok:

Évnegyedr (április—junius) . . . . . **1** „ **25** „

Tiz előfizetett példányra gyüjtőinknek egy **tisztelet-példánynyal** kedveskedünk. — A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala,
(2—3) (Pest, egyetem-utcza 4-dik szám alatt).

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1870. (egyetem-utcza 4-ik szám alatt).

14-ik szám. Tizenhetedik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, április 3-án 1870.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujsag és Politikai Ujdonsagok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujsag és Politikai Ujdonsagokat illetőleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszor- vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos,** Wollzeile Nr. 22. és **Haasenstein és Vogler,** Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 ujkrajczár.

Lónyay Gábor.

Alkotmányos küzdelmeinknek, a most élők közt egyik legrégibb és leghivebb bajnoka, a törvényhozás s megyei és társadalmi élet terén köztiszteletet kivivott férfiu, Lónyay Gábor, kinek arczképét jelen számunkban mutatjuk be olvasóinknak.

Lónyay Gábor született 1805-ben október 4-én családjának egyik ősi jószágán, Deregnyőn Zemplénmegyében; atyja, szintén Gábor, Beregmegye főispánja és Zemplénmegye administratora, 1824-ben halt meg; anyja b. Prónay Piroska volt, a nemes kedélyü, mivelt és családi erényekkel tündöklő magyar hölgyek egyik kitünő példányképe. Kilencz éves koráig édes anyja gondjai alatt növekedett, kinek jó szivét, nemes kedélyét alakjával együtt örökölte. Anyja 1814-ben elhalván, Gábor a sárospataki főiskolába ment s ott tanult négy évig, azután a pozsonyi gymnasiumban töltött három s a kézsmárki kollégiumban két évet, s végre 1823-ban ismét Patakra ment, hogy Kövit hallgathassa. Iskolai pályáját tudnivágy, szorgalom, értelmesség jellemzik. Korán belátta, hogy azon időben a sárospataki főiskolában a történelmi és politikai tudományok el vannak hanyagolva; ezek pótlására önszorgalma által igyekezett s erre ösztönzé tanulótársait is, kiknek mintegy központja s irányadója volt.

A jogi tudományokat végezve, 1826-ban Zemplénvármegye tiszteletbeli aljegyzője lett, s az akkori főjegyző Dókus László mellett dolgozott, ki elismert jogász volt s később septemvir is lett. 1827 végén alszolgabiróvá választották s e hivatalát három évig viselte. 1828 ban vette nöül életének méltó és hü társát Kazinczy Ottiliát, Kazinczy Gábor nővérét. Szolgabirói hivatalát letévén, ismét Deregnyőbe tette át lakását, s nemcsak anyagilag rendezte birtokait valódi mintagazdasággá, s nemcsak külsőleg emelé házát kényelmes főuri lakká, hanem a valódi benső jóllétre s a miveltség és előhaladásra törekedve, mig ő maga a német és franczia irodalom remekműveit tanulmányozta, zenével is foglalkozott s a fennmaradt idöt gazdasága körül töltötte: addig vendégszerető házát s szivét a szabad eszmék és reformok barátai előtt is feltárva, Deregnyő 1830 óta mintegy tüzpontja lett Zemplénvármegye, söt azon országrész legjelesebb fiainak és leányainak, s mai nap is még igen sokan vannak, kik elragadtatással emlékeznek a Deregnyőben töltött szép napokra.

Zemplénvármegyében akkor az ellenzék élén b. Vécsey Pál, Soos János, Fáy Ferencz, Szirmay Antal állottak, s ezekhez csatlakozott mint legifjabb Lónyay Gábor. De az uj eszmék szinvonalán állván, nem maradhatott az akkori megyei ellenzékeskedés szük korlátai között; s midön a megye gyülésén — bár nemis a zöld asztal mellett, hol ifjusága miatt még helye nem volt, hanem csak ugy oldalról állva — először megszólalt, oly határozottsággal lépett a reform-eszmék terére, hogy maguk az ellenzék régibb vezérei, kik különben szivesen látták maguk közt a tehetséges ifju erőt, megdöbbentek föllépésén; és a reform-eszmék (örökváltság, sajtó-szabadság, stb.) mellett s ellen vivott küzdelem, csak Lónyay Gábor és Kossuth Lajos fellépésével vette valódi kezdetét Zemplénben.

LÓNYAY GÁBOR.

Maga Kossuth, kinek első nagyobbszerü fellépése 1832-ben történt a sajtó-szabadság ügyében tartott nagy hatásu beszédével, szintén sokat köszönhetett a deregnyői társalgásnak és barátságnak, sokszor nyert onnan biztatást és támogatást; a hires „Országgyülési tudósitások" eszméje is e körből eredt. Midön ugyanis Kossuth 1833-ban mint „absentium ablegatus" a pozsonyi országgyülésre készült, Lónyay Gábor felkérte, hogy neki az országgyülésről kimeritő rendszeres tudósitásokat küldjön, melyeknek iratási, postai s más költségeit szivesen hordozná. Kossuth elfogadta az ajánlatot, s ezt meghallva b. Vécsey Pál is járult a kéréssel és ajánlattal, a harmadik Soos János volt, aztán Sárospatak és Tálya s más községek csatlakoztak — és ez volt első alapja a később oly hiressé vált tudósitásoknak.

Lónyay Gábor első föllépéseiben határozottan a demokratia és jogegyenlőség tanait vallotta s azokat akkor még szokatlan bátorsággal és világossággal mondotta ki: „A törvény előtt legyen mindenki egyenlő, — mondá 1832. szept. 7-én Zemplénmegye gyülésén — minden polgár egyaránt legyen képviselve, a haza szükségeire adózzék mindenki birtokaránylag, s oltalmazza azt a veszedelem idején mindenki egyaránt! Igy fogunk összeforrni egy testté, egy lélekké, igy lesz hazánk mind belső-, mind külsőkép erős, gazdag és boldog, ez által fog a többség

anyagi és lelki jólléte megállapittatni és ez által fogja csupán az érdem és a hazának tett szolgálat méltó jutalmát s egyedüli megkülönböztetését megnyerni, ez által fogjuk leróvni tartozásunkat; igenis, tartozást, mert midön 8 millió köz-javáról van szó, ott 300,000 ember részéről concessióról szó sem lehet.“ E bátor fellépésnek nagy hatása volt, s 1835-ben Zemplénmegye követévé választotta s megyéjét 1848-ig állandóan képviselte minden országgyülésen.

Már megyei beszédeit szerteszét hordozták az országban, s később országgyülési szónoklatait is oly figyelem kisérte, hogy német és franczia lapok is szószerint közlék azokat. Egyik magyar életirója (Pákh Albert) igy ir róla: „Az országgyüléseken magas miveltséget és sok olvasmányt tanusitó, szabadelvü, de minden tulságtól tartózkodó nyilatkozatai által az ellenzéki pártnak egyik fontosabb s jelentékenyebb vezértagja lett, s a meggyőződése szerint szent és igaz ügynek szóval, tettel, pénzzel bökezüen áldozott.“

1848-ban népképviselővé választatott a népnek e hü barátja s ugyan ezen kerület küldé az 1861-ki és 1865-ki országgyülésre; az 1869-ki választásnál azonban, a szélsőségi áramlatok folytán kisebbségben maradt. Nehány héttel utóbb azonban Beregmegye tiszaháti kerülete egyhangu felkiáltással küldé őt a jelen országgyülésre.

Megyei hivatalt csak ifjusága első éveiben, államhivatalt csak 1848-ban viselt, midön a vallás- és közoktatási miniszterium protestáns osztályának főnöke volt. Magas miveltségét s elméleti tanulmányait mint iró is érvényesitette. A negyvenes években hirlapi téren is sokat dolgozott, s a „Pesti Hirlap“-ban azon idő nevezetesebb politikai kérdéseiről elmondá tanulságos nézeteit. Az ötvenes években szünetelvén a politika, Papst hires mezőgazdasági munkáját forditotta le és adta ki négy kötetben; több jeles dolgozata jelent meg a „Gazdasági Lapok“-ban. Szenvedélyes mezőgazda levén, hazánk gazdasági viszonyai körül nagy munkásságot fejtett ki, minek elismeréséül a „Magyar gazdasági egyesület“ előbb alelnökévé választotta, legujabban első elnökségével tisztelte meg.

Lónyay Gábor közép magasságu, arányos termetü, ősz be borult ember; tekintetében megnyerő jóság; beszéde, modora egyszerü és mivelt, társalgása nyájas és tanulságos. — Ifjabbkori szónoklatait nemes tüz s tudományos mélységgel párosult lelkesültség lengi át; most ritkán, s csak ha szükségét látja, szólal föl, hogy tanulságos szavait hallassa, s ha kell, bátran mondja el a pártvezérekkel szemben is meggyőződését. Lónyay Gábor a Deák-párt egyik legtekintélyesb tagja, de nagy mértékben birja a többi pártárnyalatok tiszteletét is, mit soha kétségbe nem vont hazafisága s tiszta jelleme és alapos ismeretei által vivott ki s érdemelt meg. *D. F—s.*

A negyedik parancsolat.

(Német népballada.)

Egyszer — már réges-régen —
A frankok agg királya
Általruházta trónját,
S országait fiára.

Sok év is nyomta vállát,
S e vállak gyöngék voltak,
S fia is azt igérte:
„*Én* gondoskodom rólad!“

A fiu csakhamar rá
Foltját is megtalálta,
De az asszony szemében
Az öreg volt a szálka.

„E vén tromf az ebédnél
Annyit köhincsél, herreg,
Hogy a falat kifordul
Szájából az embernek.“

És a királyfi atyját,
A rosz asszony szavára,
Mindjárt a lépcső alján
Egy szűk kis lyukba zárta.

Az ágya széna, szalma,
Az is rohadt volt félig,
Mint bármi rosz kutyának, —
Igy élt ott sok, sok évig.

Hát a királyasszonynak
Fia született egyszer,
Ki bátor, jó vitéz lőn
Mind szívvel, szóval, tettel.

Midőn e dolgot látta,
Hát reggel, délben, este
Étellel és itallal
Nagyatyját fölkereste.

Egyszer — kemény hidegben —
Lement hozzája isment;
Az agg egy pokróczot kért —
A jó fiu el is ment;

S az istállóhoz érve
Az egyik lónak szépen
Pokróczát kapja s kotté-
Hasitja ép középen.

Fiát az atyja nézi;
„Minek a pokrócz?“ szól cz;
A másik mond: „Atyádnak
A fele, ágynak, jó lesz.

A más felét megőrzöm
Neked, ha majd ott fekszel,
Hol mostan fogva tartod
Atyád, kemény reteszszel . . .“

Szász Béla.

Eredeti közlemények Kaliforniából.

III.

Egy mormon predikáczió.

Átalánosan ismert dolog, hogy a vasárnapot sehol sem ünneplik oly szigoruan mint Angliában és Észak-Amerikában; a mily zajos, élénk, s egyedül az üzletnek szentelt a hétköznap, ép oly nesztelen, s komoly ünnepélyességet lehellő a vasárnap. — Legalább egyszer a templomba menni, a külső látszatra sokat adó yankee család minden vasárnap mulaszthatlan kötelességének tartja. Hogy mily töredelmes szivvel járulnak az Ur hajlékába, azt kutatni nem akarom; mivel azonban maga a templomi élet is valami sajátságos amerikai szellemet rejt magában, csupán csak a kézzel foghatókat s szemmel látottakat — Kalifornia egyik kisebb városában — felemliteni nem tartom érdektelennek.

A templom a modern amerikai faépitészet remekének mondható, belkényelem, pazar kiállitás és izletes csin tekintetében mintakép; a padlat szönyegezett, az ülőszékek ruganyosak, veres bársonynyal behuzottak s diófából készitvék, a gáz-csillárok a legtisztább kristályüveg fénysugarait verik vissza; a csinos kis karzaton válogatott opera-énekesek és énekesnők foglalnak helyet, s meglepő öszhangzatu dallamokat zengenek; a szónokszékben fél tuczat lelkész elfér, az ülőszékekben mindenütt biblia és bambuszból font könnyü legyező van; az egyházfi egy vagyonát ezerekkel számoló fakereskedő; a harangozó pedig egyszersmind a helyi lap másod-szerkesztője. Ilyennek találtam én a m. . . . . .i presbyterián egyház kiállitását; egyszermind azonban azt is tapasztaltam, hogy nem annyira a buzgó s töredelmes imádkozás, mint inkább a világi hiuság és érdekek mellék gondolatai voltak a templomba járás valódi indokai. A mindkét nemü fiatalság kiállitási palotául, s a legujabb divatu drága öltözet felavató intézetül tekinti az ur házát; éltes matrónák, nyugalmazott nénikék a valóban gyönyörü öszhangzatos zenében gyönyörködnek; az üzletképes sereg pedig börzei gyülhelyül nézve azt, pontosan megjelenik a kiszabott időben. A szertartás megkezdése előtt a legfeszelenebb társalgó terem a templom, hol ő pásztorsága a stóla aranygyapját növelő nyáj közé vegyülve, a klubköteléket füzi szorosabbra, s egy hórihorgas szatócsot, ki most állt be a templomi egyletbe, mint uj tagot mutatja be a régiebbeknek, el nem mulasztván annak a napokban megnyilt boltját kinek-kinek szives figyelmébe ajánlani. Kaszinó, kávéház vagy más ilynemü társadalmi gyülde hiányában a gyakorlati amerikai a templomot használja ismertető hivatalul, s valamint az emlitett szatócsnak, ugy minden más, érdekeit szivén hordó tagnak, hasznára lehet a gyülések szorgalmas látogatása.

Van azonban a nagy amerikai nép között igen jelentékeny szám, mely az elősorolt előnyök daczára soha sem menne az Ur igéje hallgatására, hahogy a vallás felkent emberei maguk nem sietnének őt erkölcsi önfeledtségében fölkeresni.

Európában senkinek eszeágában sem jut, városába vagy helységébe isten tudja honnan messzi földről és idegen országból került bolyongó bünösök lelki üdvössége megmentésére nyilvános utczai szónoklatokat tartani. Az amerikaiban azonban mint a politikai, ugy a vallási fanatizmus igen nagy mértékben ki van fejlődve. Azt ugyan nem bánja, hogy Patrik, James vagy Harrynak hogy áll a szalmája, s van-e mit apritani a tejbe; de hatalmas ingyen predikáczióval, még pedig az utcza közepén szolgál, hogy a mit az anyagi segélyben elmulasztott, a lelkiekben kárpótolja.

A What-cheer-house, egy igen terjedelmes — 500—600 vendéget kényelmesen befogadható — szálloda San-Franciskóban, még ezelött tiz évvel a legelső rangu hotel, most a legkevertebb nép kikötője. Naponként több mint 2000 szegény ül itt az olcsó dijért teritett asztalokhoz; a szabad használatra álló 5000 kötetes könyvtár, és meglehetősen rendezett olvasó-szoba, valamint a téres tornácz és tágas előterem, zsongó emberi méhkashoz hasonlit. E szálloda lakosai a szélrózsa minden irányából oda fujt ujonnan érkezettek és vallási áhitattól kevéssé lelkesitett egyének levén: az önkéntesekből alakult csendestengeri téritő-társulat tagjai minden vasárnap mulaszthatlan kötelességöknek tartják a szálloda előtt — Sacramento-utczában — isteni tiszteletet tartani. A chorust mintegy hat lelkes methodista egyháztag képezi; fedetlen fővel, szép öszhangzatos dicséretet énekelnek, mibe a körül — feltett fővel — álló közönség énekképes része is áhitattal belezendül, mig a gyülekezet a járdát és utcza közepét foglalja el s a legvegyesebb gyülevész népből áll, melytől olykor nem kevés botrány is kerül ki s zavarja a szent foglalkozást. De az a neki hevült szónokot legkisebb zavarba sem hozza; ő égfelé szegzett arczulattal, mind emelkedőbb s hatályosabb hangnyomattal inti hallgatóit megtérésre, meleg szavakkal könyörgi alá az égi malasztot, és buzgó rövid fohászszal végezvén imáját, egyszerü faládából hevenyészett emelvényéről önelégülten lép le, mire a zárénekül elzengett nehány vers egész vallásos formalitással végzi be ezen meglepő, szokatlan ambulans isteni tiszteletet.

A North Beach (északi part) San-Francisco azon része, hol ünnepnap délután legtöbb nép gyül össze, a város utczái közepét átfutó sinhálózat itt végződik, s a lóvasuti kocsik minden óranegyedben uj tarka sere-

get tóditnak e partok felé: a tengerbe mintegy 500 ölre benyuló, faczölöpökre épitett molo (Meiggs-wharf) fejezetén kávéház, gyümölcs-raktár, osztriga-, salvon- és tengeri rákkal pirosló asztal áll, a közlekedést az öböl tulpartjával fentartó göz-repülőhid (ferry) minden órában kiköt. A be- és kiszállók ünnepies mezü serege a North-Beachet szemlélőnek érdekes látványt nyujt. A fővonzerő, azonban, mi a legnagyobb bámuló tömeget, s különösen a kaliforniai ifju nemzedéket ide vonja, a közszemlére kitett állatsereglet: a nagy medve család, kezdve az óriási szürke kaliforniai medvétől (grizzly bear) egész a jeges tenger bundásáig; mesterséges faágakon ragyogó tollu, páva farkú mexikói papagályok, angyal fehérségü sárga tarójos okos kakadúk éktelenül kárognak, vagy az oduból ki-kipislantó csalfa sierra-nevadai rókák, s chihuahuai prairie-kutyák, kezdnek kollegialis egyet nem értésben versenyt csaholni; zajból nincs fogyatkozás a legmulatságosabb lármát azonban a majomsereg üti, az öket megtisztelő számos közönség, örömkaczajjal fogadott nagy megelégedésére. Egy oldalvásti bódéban montanai bölényeket, szikla-hegyi zergéket, közép-amerikai pumát, austráliai kängurut, núbiai tigrist, pérui lámát mutogatnak; az egész sereglet fénypontja s drágagyöngye azonban egy iskolázott sertés, ő disznósága valóságos gentleman, szépen asztalhoz tud ülni, könyvet forgat, diót tör, kártyázik, szivarozik, sört iszik, s meglehetősen tud irni, egyszóval meglátszik rajta, hogy neme kapaczitását szokatlanul illustráló privát nevelésben részesült.

Még érdekesebb azonban azon mammuth csonthalmaz, melynek óriási mérvü forgó-, váll-, oldal- és fejcsontjait — ha California is annyira nem volna földje ezen termékére büszke — sokkal inkább szerettem volna nemzeti muzeumunk birtokában látni.

S mégis ennyi állati érdekesség és ritkaság nem meriti ki a hely minden érdekét s látványosságát. Mindezeknél nagyobb szájtátásra jogositó mozzanat e sürün látogatott északi parton a verseny-prédikálás. Versenyfutást, versenyjátékot, versenyevést, versenyivást stb. ugyan eleget láttam már, de verseny-prédikálást csak a nyugoti félgömb legnyugotibb városában nyilott alkalmam élvezhetni; ez megérdemli, hogy elbeszéljem magyar olvasóimnak is.

Imaház a nap alatti nagy természet; szószék — Krisztus urunk egyszerüségét utánozva, — egy felforditott egykerekü targoncza; hallgatóság, a kinek annyi zsivaj közt csak ép füle van még a hallásra; pásztori egyszerüségü szónok a baptisták egy önként vállalkozó küldöttje, kit egy jó félórai kimeritő szónoklat után a methodista egyház legkarcsubb ujoncza vált fel. Majd egy reménynteljes ausztráliai missionarius-gyakornok tart próba-előadást. A „szines“ baptista egyház egy duzzadt ajku, tenyeres-talpas négerben képviselteti magát, s a jámborban a legnagyobb akaratot s legkisebb tehetséget méltán meg lehet bámulni. Tamás bátya igazán ugy beszél a hogy tud; de a ki a rabszolgaság kisérteties nyomása alatt eltörpült néger észjárást ismeri, nem csudálkozik az átalános kaczajban és pisszegésben ki-kitörő amerikai derültségen. Az afrikait azonban mindez nemcsak nem sérti, sőt némileg legyezgeti hiuságát, s a legkedélyesebb elégültséggel lép le a szószékről, azon boldog öntudatban, hogy szerencsés volt az Amerikában annyira sovárgott feltünést okozhatni. Ennek lelépte után a nagy Buddha valamelyik chinai prófétáját vártam, azonban csalódnom kellett.

Az „itéletnapi szentek“-nek legfőbb érdekökben áll, minél szélesebb propagandát csinálni, s bomladozni kezdő soraik hézagai betöltésére mennél számosabb prozelytákat toborzani; a mormon Sion vándor apostolainak egyike szintén szerencsélteté e zagyva, gyülevész publikumot becses megjelenésével; az egykerekü szószékre ő is föllépett, s valamennyi elődeit lemennydörögte nyers ékesszólása, rémitő szavaival.

Cicerót vagy Demosthenest soha sem hallván emlittetni, a multtal keveset törődött; söt hitéhez hiven, utálja a nemességet mindenben; a természet s a képzelt ihlet levén tanitó mestere, egész modora a rengetegek faragatlan polgárára emlékeztetett; azon kézhajigálást, veszedelmes lábrugdalást, gyanus fej- és szemforgatásokat, megvetemedett görbeségü derék mozgatást, fel s alá ugrándozó taglejtést, melylyel a tulcsigázott lelkesültség görcseiben szenvedő szent ember a kiejtett mély hangnyomatu szavakat kisérte, ily avatatlan tollnak teljes élethűséggel leirni lehetetlen: a mennydörgés sujtó villámaitól tartó hallgatóság ösztönszerüleg tágas kört képezett a neki dühült szent körül. Szavai ilyformán hangzottak:

„Polgárok! hivők! keresztyének! amerikaiak! Jelen beszédem aláptételei Jeremiás prófétaXXIII. része, 3-ik és 4-ik verseiben vannak letéve.“ (Olvassa s ennek végezte után igy kezdi:) „Büneitek égbe kiáltó sokasága, romlottságtok, gonoszságtok, mint legtermészetesebb következest, a büntetés sulyos ostorát, s a kárhozat nehéz keresztjét zúditja elvetemült fejetekre vissza. Hol van az Urnak félelme? Hová tünt el a vallás áhitata, a szentek tisztelete? igy kérdem magamtól, körülpillantva e siralom völgyében. — Keresem a mindenható hasonmását, keresem az embereket, s báránybőrbe öltözött farkasokat látok helyettök. Az előkelő, a nemes, a romlás fényes jelképét az aranyborjut imádja, a nép a bün hinárjában fetreng. A kigyó okossága nyerészkedő gonosz üzérkedéssé, a galamb szelidsége pellengérre tett vétkes uzsorává fajult. Forró könyek áztatják szemeimet, a zokogás elfojtja hangomat, keblem gyászba borul, ha kitünő vallásos érzelmeket táplált őseink ily elfajzott utódait látom magam körül.

„Az arany szabadság, egyenlőség és függetlenség törvény által szentesitett ily égi adományát gonosz cselekedetek palástolására aknázzátok ki, ragadoztok, mert gyávák vagytok, becsületes dologgal, homlokotok veritékével keresni kenyereteket; mint éhes farkasok ólálkodtok a préda után; mint denevér kerülitek a világosságot, dobzódtok, részegeskedtek, s mint alacsony disznók fetrengtek a vétek sarában; hőstetteitek szinhelye a Kearny-, Dupont- és Jackson-utczák földalatti bünbarlangjai, ott tömjéneztek Belzebubnek, s avatjátok magatokat sátán méltó választottjaivá. — Azonban csordultig tellett a pohár, az Ur, kimerithetlen kegyelme nagy bölcseségében megtérésre int bennetoket: én mint az egy igaz isten szent igéjét hirdető szolga, s az amerikai nép megmentése érdekében fáradozó honfitársatok, pásztorként, az üdvözülés hervadhatlan mezejére akarom az eltévedt nyájat visszaterelni. Jertok hozzám, ti a vétek nyomasztó terhét vállaitokon hordozó bünösök, ti, kik átkos kezeitekkel embertársaitok vérét ontottátok, ti, kik özvegygyé tettétek a gyermekeit táplálni nem tudó anyát, a vezeklő bünös felé int egy reménysugár, felviditja keblét az üdvözülhetés boldog szivárványképe, ha az általam képviselt egyház malasztját elfogadja.“

Hangos felkiáltások, általános zugás, s egyhangu roszalás szakiták félbe az ily fekete szinekkel festő szónokot, egy magát sértve érző skót dudás feleletre vonta ő mormonságát, mondván: „Hat éve mióta egy oly bünbarlangnak nevezett intézetben duda szóval viditom a szomorgókat, s keresem becsülettel kenyeremet, de ott mindég becsületet és illedelmet láttam gyakorolni, és fogadok 100 dollárba a szónokkal, hogy a felhevülés rohamában oly rosz szinekkel festett bünök tetteseit nem tudja kimutatni, és ajánlom neki: menjen a pokolba hiveket toborzani.“

Az egyes czáfolatok után a kedélyek kissé lecsillapultak, mely kedvező hangulatot szónok a legragyogóbb szinü mennyországi dekorácziók elöszedésére használta föl; hosszasan tartott beszéde azonban a legpéldásabb türelmet is kimerité, s a hallgatóság oly nagy mértékben kezdett megszökdösni, hogy végre kötéllel sem lehetett volna publikumnak embert fogni.

Nehány hétre ezen különös fellépés után, az Ur kertjében gyomlálók megszemlélésére az északi part felé sétáltam; a munka lankadatlanul folyt, s a mormon leglelkesebben prédikált, midőn egy sajátságos szélvész kerekedvén, őt magával ragadta, nem ugy ugyan, mint a szentirási prófétát a mennyekbe, hanem ki az ország-ut közepére. A hallgatóság ugyanis csupa tiszta malicziából egy gomolylyá alakult szorongásban tüntetvén a mormon ellen, az embergomoly öt vállain seperte ki az utczára. E vereségtől sem hangolva le, magasan emelt fővel haladt mellettem, midőn öt megszólitva, hivatása tóviseire figyelmeztetém. „Nemde Krisztust is üldözték? — felelé, — s az apostolok nem szenvedtek vértanui halált? Higyje el ön, minél több méltatlanságot kell szenvednem, örömem annál nagyobb.“ „Ennyi önfeláldozást alig fognak a világi gondok felhői háborgatni?“ kérdém töle további beszélgetés közben. „Én, uram napszámos ember vagyok — volt válasza, — nézze tenyereimet, naponként 10 órát lapátolok kollegámmal, a baptistával együtt, hétköznap dolgozunk, vasárnap prédikálunk, s egyetlen vigaszunkat a szentirás hirdetésében találjuk.“ „Önöknél hajlandó vagyok ily önmegtagadást a vallási ihlet magasabb érzelmeinek tulajdonitni — vetém közbe, — a négerről azonban lehetetlen ily fejlettségi fokot feltennem.“ „A négernek nincs is erre szüksége — kezdé fejtegetni, — ő egy négyüléses csizmafényesitő intézet tulajdonosa a Clay-utczában, két fia társaságában, egészen független és vagyonos ember, az ő vasárnapi prédikácziói merő spekulácziókra számitvák, hihető, ha a vidéken szines templomot nyitnak, a kefét eldobja, s papnak csap fel oda.“

Sarlay Pál.

Emlékjegyzetek

1866-tól 1868-ig.

Jeszenőy Miklós tartalékos gyalog káplártól.

(Folytatás.)

Hadi készületek.

A Rovigó körül mintegy félóránnyira fekvő kerek halom alaku erődök a közelükben létező faluk neveit viselik.

Rovigótól északra fekszik: Boara (az Adige folyó vasuti hidja mellett), keletre Sarzano Ceresolo közerődöl; délre Borsea, Rozada közerődöl; nyugotra Rover-di Crè, Tassino közerődöl; a Rover-di Crè és Boara közötti közerőd neve pedig Columbara. A közerődítvények 1866-ik év tavaszán készittettek.

Hogy a lövöldözés egyik váracsból a másik felé sikerittessék, pünkösdig a fasorok kivágása- s döntésével, aztán pedig a lövonalba eső faluk és mezei lakok löporral fölvettetésével foglalkozánk.

Junius 21-én az olaszok hadat üzenvén, Scoudier dandára (a 19, 48-ik gyalog, a 13-ik huszárezred stb.) tüstént a fenyegetett várnégyszög felé huzódott, Christoph alezredes vezénylete alatt hagyatván a rovigói őrség, mely következő testületekből állott:

29-ik gyalogezred IV. zászlóalja 922 ember 1 ló
44 „ „ „ 2 százada 345 „ — „
13 „ huszár „ 1/4 „ 40 „ 36 „
2 „ mérnök „ 5-ik „ 155 „ — „
6 „ tüzér „ 3/10 „ 81 „ — „
7 „ „ „ 1 „ 281 „ — „

Összesen: 1824 ember 37 lóval.

Zászlóaljunk a városban hagyott 21 és 22-ik századok kivételével az erődökben, a 23-ik század

*

első fele Mencsik kapitány s Weiss főhadnagygyal Ceresoloban, második fele pedig — hol én is valék — Lux hadnagygyal Sarzanoban helyeztetett el.

Az erőd körül, hol pár héttel előbb csinos épületek, kertek s élénk mozgalom valának láthatók, a nagy irtás-rombolás után síri csend és pusztaság uralkodott. Sarzano falu és a templomtól kezdve utolsó épületeig romba döntetvén, a lakosoknak a szomszéd községekbe kelle hurczolkodniok. Folytonos őrjáratok Adria, Ochiobello, Buso s a Po vize felé voltak napi teendőink, a lábbelit hétszámra le nem vetettük, egyszóval az ellenség incselkedései folytán szó sem lehetett kényelemről.

Junius 23-án éjjel két ágyulövés hirdeté, hogy az ellenség Rover-di Crè felé közeledik, az ágyuk megtöltettek, az erődök körül fölállíttattak előőrseink, — de az olaszok nem támadtak meg, mert Cialdini tábornok értesülvén 24-én a custozzai csata elvesztéséről, hadtestével ismét visszavonult Ferrara vára alá.

Julius 9-dikéig az erőd lejtős oldalait karókhoz erősített sodronyszálakkal keresztül-kasul fontuk, ugy hogy az hálóhoz hasonlitott, melybe bele lépve az ellenség — okvetlenül megbotlandott; az vizbedobálása. A czukor, kávé, pálinka, bor, dohány s egyéb élelmiszerek egy részének a katonák közti prédára bocsáttatása jó kedvet eszközölt. Az el nem fogyasztott borok széjjel folytak a pinczében, a megmaradt kávé, czukor szintén szétszórva — összetapodtatott.

Alkonyatkor az erődöket az aláaknázó mérnökkarbeliek kivételével elhagyva — Rovigóba vonulánk.

Esti 10 óra tájban nyolcz, szünet-szünet közben következő, földrengéssel párosult roppant dörrenés jelenté az erődök megsemmisülését.

Az ablakok üvegei csörömpölve töredeztek össze. A gránátok a rettenetes tüzlángból magasra fölszökellve, ismét hirtelen lefordulva, hosszan húzódó üstökeikkel pompás, de egyszersmind borzasztó tüzijátékot képeztek.

A kár tetemes volt, nagymennyiségü tölténykészlet, 150 többnyire vontesövü hátultöltő ágyu, több ezer mázsa lőpor elpusztult.

A kórházban hagyott 8 nehézbeteg kivételével rögtön megkezdetett a visszavonulás.

Az erdők égése messzire világitá a láthatárt. Az Adige költséges vasuti s közlekedési hidjai szélén elfutó patak jéghideg vize, melynek egy malom alatti cséésénél több izben fürödtünk. A egész déli hadsereg magát a napszurás ellen biztositandó fövegeit hátul vállíglógó fehér kendőkkel köté be.

Julius 13-án virradatkor mintegy 15,000 ember Bienerth ezredes vezénylete alatt Ponte di Piave felé indult. E nap több harczosnak halála napja volt. A nagy teher, melyet vivénk, hozzájárulva a legégetőbb hőség, kiállhatlanná lett. Már 10 óra felé kezdtek többen a sorokból kidőlni, daczára a tisztek szigoru fenyegetéseinek.

Délben a Piave vizét elértük, de itt már a nagy hőség, sok gyalogolás engemet is tökéletesen kimeritett erőmből. A hidászok által rögtönzött ide s tova inogó hajóhidon még keresztül birtam menni, — egy magas töltésre értem, hol végkép kimerülvén, leroskadtam. Csak másfélórai pihenés után tértem a táborba, hol a jajveszéklő haldoklók végső vonaglásaikkal szomoru látványt nyujtottak. Két napi pihenés után az udinei kórházba szállitottak által is fogyva — a hadutakat folytattuk, következő táborállomásokkal.

15-én Motta, a kapuczinus barátok kertében.

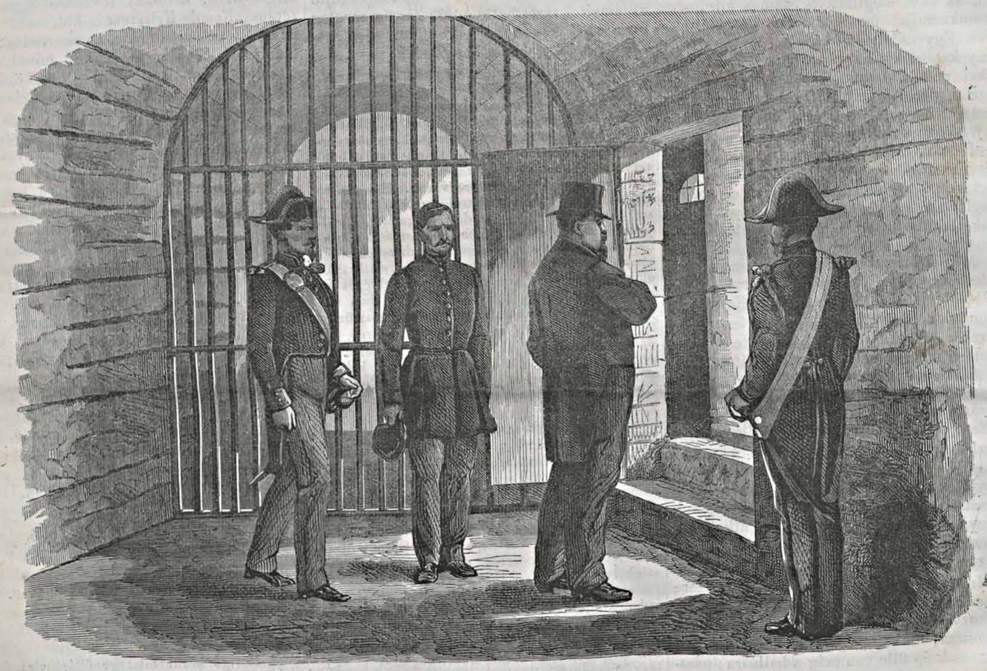

Bonaparte Péter herczeget a fogházból a tárgyalási terembe kisérik. (Tours, márcz. 21.)

erőd körüli sánczba egy ölnyi magasan vizet bocsátánk a Cerese patakból, a tüzérek gyalogosainkat betaniták az ágyukkal való gyakorlatokra.

Az erődök légberöpitése, visszavonulás.

A custozzai csata után az egész déli hadsereg a várőrségek kivételével Bécs alá rendeltetett a poroszok ellen.

Midőn az ellenség Ochiobello s Ficarolo-nál átkelt a Po folyamon, csak a rovigo-vidéki őrség állt ellenében, előhaladását hátráltatni, hogy a déli hadsereg annál biztosabban eszközölhesse visszavonulását.

Julius 8-án különféle vizeken keresztül vezető hidak, melyek az osztrák hadak felé vezettek, leromboltattak.

A Bianco csatorna hidjánál csapataink az olasz előőrsökkel összeütköztek, mieinkből 12 ember esett el, az ellenség szintén több halottat és sebesültet hagyott hátra.

Miután Rovigo erődei fön nem tartathattak a tulnyomó erő ellenében, julius 9-ikére fölrobbantatásuk elhatároztatott.

Mindjárt délután megtörtént az ágyuk beszegezése, a polgároktól elszedett drága fegyverek Boaránál szintén föllobbantatván, borzasztó tüzlángba borulva, virradatig szövétnekül szolgáltak.

10-én déltájban a canal Gorzone hidjánál megállapodva, a Padovából rendelt vasuti vonatokra várakoztunk. Hátunk mögött Cialdini tábornok hadtestének közeledését hosszan huzódó porfellegek jelölék.

A tulnyomó erő ellenében vésztelteis volt zászlóaljunk helyzete!

Végre délutáni 1 órakor a várt vonatok megérkeztek.

Miután a vasuti s közlekedési hidakat légberöpitők, a vonatokban elhelyezkedve, tovább siettünk.

Minden vizeken keresztül vezető hidakat magunk után légberöpitvén, estefelé kiszállottunk Treviso alatt. A városon átvonulva tulsó oldalán táborba keltünk a bástyafalakat mosó Sile folyó jobb partján.

A vaspályán szünet nélkül robogtak a mozdonyok kifelé Olaszországból, de ennyi népet még se valának képesek egyhamar elszállitani.

Három napig valánk itt a tengeri vetések göröngyein, a roppant forróságtól majd elkábulva. Némileg enyhitésül szolgált számunkra a tábor Csinos városka. A merodek martu Livenza, melybe itt a Monticano és Meduna patakok ömlenek, a város közepén vágtat keresztül.

16-án Portogruaro, egy apáczazárda udvarában. Itt éjjel hatalmas záporeső keletkezvén, világos reggelig áztunk, a nélkül hogy fegyvereinktől elmozdultunk volna.

17-én Lattizana, a széles Tagliamento folyó balpartján, hol — miután az egész dandár a hidászok által összeállitott hajóhidon átkelt, előőrsöket állitánk. Fürdés. A fegyverekből a benedvesedett töltések kilövése.

18-án San-Giorgioban az uraság kastélya s udvara szolgált tanyahelyül.

E három utóbbi városok szintén emeletes épületek, szép kertek s jól kövezett utczákkal dicsekednek.

A Bienerth-féle dandártól elválván még Lattizana alatt, az 5-ik határőrezreddel Palmanuova váráig haladott zászlóaljunk, aztán pedig ezektől is elszakadva.

19-én egyedül folytatá utját Visco tengerpartvidéki falun keresztül Versába, hol beszállásolt.

20-án a csinos Romans, Gradisca, Sagrado s

Fogliano elhagyása után három felé: San Pietro, Redipuglia s Cassegliano községekbe oszolánk. Az Issonzo balpartján fekvő Casseglianóban, conte Pruglio ősi kastélya mellett egy olasz polgárhoz beszállásoltam 13-ad magammal. A sok gyalogolás után reám tapadt portól szabadulandó: az Issonzó égszinkék vizében megfürödtem. E faluból pompás kilátás nyilt ugy az Attila hunnok királya által hajdan meghóditott Aquilleja, mint a hófödte krajnai Alpesek felé.

Palmanuova megszállása. — Csatározás Versánál. — Palmanuova körülkeriteté-se az olaszok által.

ViktorEmanuel király hadai a Tagliamenton átkelvén, zászlóaljunk jul. 22-én ismét Olaszországba Palmanuova várába rendeltetett, melynek Corti tábornok volt parancsnoka.

Palmanuova vagy röviden Palma északról az udinei — keletről a görtzi hegyek által keritett szép ronaságon, a laktanyák és kapuk latin föliratai szerint a velenczei Ericiusok idejében épült tanya emelkedik, az utczák szintén emeletes — több helyütt szőlőlugasokkal befutott épületekkel, csillagalakban a vár közepén lévő kerek térre vezetnek, — itt van a templom, a várparancsnok laka, a főőrállomás, minden utczavégén két-két római vitéz föliratos szobra. Az udinei kapu sánczán keresztül csatornával bevezetett patak (Pico mester müve 1741-ből) valamennyi utczák árkait áztatván kristály-tiszta vizével, a Marittimo kapuja nyilik. A várban a bástyák mellett körüskörül 12 egyemeletes lakkapuja alatt ismét kisiet Sevegliano felé a tengerbe.

Bevonulásunk alkalmával csak 1 zászlóalj határőr, 2 század vártüzér s a genie-osztályból állott a várőrsége.

Századunk a Marittimo kapuja melletti 8. számu laktanyába helyeztetett.

Palmának ekkor tájban igen harczias kinézése volt. A nagyobbrészt kihurczolkodott polgárok, bezárt boltok, az ágyúkkal megrakott bástyák, a vár körül kidöntött fák s eltaposott vetések, mind ezt tanusiták.

Jul. 26-án már az olasz hadak Palma körül voltak. Ezekkel heves csatározás keletkezett Versa és Nogaredo falvak között. Ez ütközetben részt vettek a 65- és 70-dik gyalogezredek IV-dik zászlóaljai, az 1-ső és 11-dik huszárezredek néhány százada, a zászlóaljunktól a hidászokhoz osztottak stb. Rép János közvitéz századunktól bátor magaviseletéért kitüntetésben részesült, a huszárok közül pedig sokan kitüntettek — az olasz lanczereket hatalmasan kaszabolván. A versai patak hosszu hidja ez alkalommal leégett.

Az ütközet után Hayduk osztrák tábornok az Issonzo balpartján foglalt állást, az ellenség — 200 év előtt. A sánczon kivüli váracsokba (lunette) földalatti folyosók vezetnek. A várba északról a porta Udine, nyugatról Cividale, délről pedig a Marittimo kapuja nyilik. A várban a bástyák mellett körüskörül 12 egyemeletes lakpedig Palma várát körülzárolá s a várba folyó patak vizét fölfogá.

A vár élelemmel s itallal bőven vala ellátva, a bástyák oldalain 500 ökör s néhányszáz juh legelt; — valamint Rovigóban s a hadutakon, ugy

Bacskói kastély (Zemplénben.) — *Greguss* János eredeti rajza.

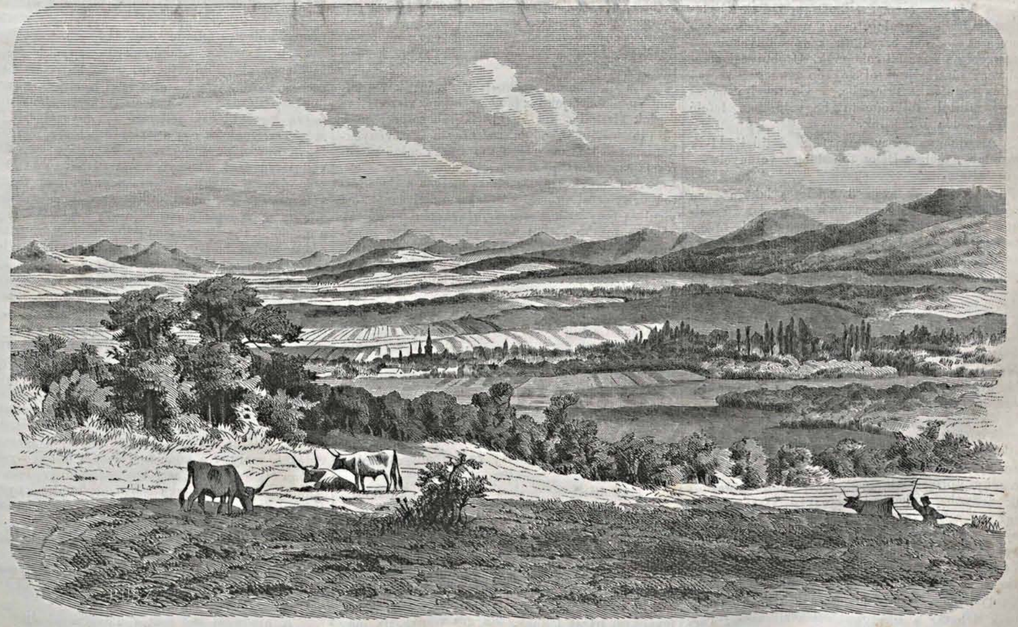

Bacskó vidéke (Zemplénben.) — *Greguss* János eredeti rajza.

itt is naponta marhahús leves (rizszsel), a zsoldon kivül 5 krajczár napi pótlék, reggelenként fekete kávé, délben 1 meszely bor osztatott az őrségnek.

Szabad időmet többnyire Kalmár és Cseri barátimmal töltém; az ellenség előőrseinek fölállítása, nehéz ágyuinak vontatása stb. a bástyákról gyakran képezék vizsgálódásaink tárgyát.

Palma átadása. Kivonulás Triesztbe.

Az olaszok támadási készületei elmaradtak az augusztus 12-én kötött fegyverszünet következtében.

Az olasz hadak ennek folytán részint Udinébe, részint a Tagliamento mögé vonultak.

A kapuktól elhordott kőtorlaszok s a kapuhidak lebocsátása után a lakosok ismét a várba költözködének. Palma bástyáin kivül-belől megint élénkség uralkodott, a nemsokára beállott békekötés által pedig — miután a kolera is közülünk sokakat a másvilágra szólíta — örömteljesen váratott a szabadságolás órája.

Miután Ausztria a kötött egyezmény folytán a velenczei királyság birtokláséról végkép lemondott, oktober 9-én a vár átvételére bevonult egy osztály különféle fegyvernemből álló olasz katona. A lakosok lelkes evivákkal fogadák. A gyalogság s utászkar szürkés öltönyben — a gombokon az ezred számával, a tüzérek sötétkékben, sárga szij-szegély és gombokkal — öltözvék. A garibaldisták az átalánosan ismert vörös sapka s ing, szürke nadrágban festői alakok. A rang fokozatokat a karon fehér szegélyek jelölik.

A csak nemrég ellenségek, együttlétünk alkalmával egymásiránt barátságosan viseltetének, s egymás egészségéért poharakat koczintánk a trattoriákban.

Oktober 13-ára nagyszerü ünnepélyre készültek Palmában, ezt nemcsak a vár kormos épületeinek meszelése, a nemzeti tricolorok készitettése, hanem a lakosok vig kedélye s egyes tüntetései is eléggé bizonyíták. Azonban mi ezen ünnepélynek szemtanui nem valánk; mert 12-én délben az olaszok által az őrsökről fölváltatván, éjfélkor a a várból kivonultunk.

A szabadságolás órája nem mindnyájunknak ütött. A 12-én kiadott zászlóalji parancsolatból értesültünk csak, miszerint 25-én áthelyeztettünk a Triesztben állomászó ezredhez.

A Bánátba távozó s tőloszlandó 4-ik zászlóaljjal Sagradoig gyalog, onnét pedig Nabrezinán keresztül — hol ezredünk zenéje üdvözölt — Prossecoig a vonallal robogánk. Utóbbi állomásnál régi zászlóaljunktól végkép elbucsuzván, — gyalog indulánk Triesztbe, s Contevello magas hegyi falutól folytonosan hegyoldalban lefelé menve — oda érkeztünk.

Az ujonnan szervezett 3-ik zászlóalj 11-ik századába, melyet Belot főhadnagy vezényelt — beosztattam.

Zászlóaljunk azon 3 emeletes laktanyában szállásolt, mely tengerparton a tengerészeké mellett fekszik, A helyőrség ekkor igen csekély lévén, zászlóaljunk a 19-ik gyalogezred megérkeztéig csaknem egyedül végezé az őrségi szolgálatot.

(Folyt. köv.)

Bacskó és vidéke.

Zemplénmegye középtáján, Gálszécs mezővárostól észak-nyugot felé menve, kellemes völgy ölén találjuk Bacskó helységet, a XVII-ik század vége óta a báró Fischer család birtokát. A helység fölött magasló dombról, mely a Dargó-hegy egyik lejtőjét képezi, széttekintve, a leggyönyörübb tájkép tárul szemeink elé, balra (mint képünk feltünteti) látjuk a kicsiny, mintegy 600 lakosu falut: szerény görög kath. tornyával; idébb számados fák árnyában ódon falazatával és tetőzetével a régi várkastély emelkedik, (lásd külön képünkön) hajdan a hires Bocskai család fészke, melynek egykoru utolsó birtokosa Bocskay István főispán a Wesselényi összeesküvésbe keveredve, hütlenségi czimen veszté el ősi tulajdonát.

Dél-kelet felé a Dargó lejtőjén eltekintve, hol a láthatár a siksággal ölelkezik össze, Tarnókán túl Gálszécs határa felé tágul ismét ki a kies völgy (képünkön balfelé). Ama magas hegyláncolat, mely képünkön végig huzódva látszik, kelet felé a kúpos magaslatokban a hires Sátorhegy csúcsait mutatja. E hegyláncolat szorosai közt domborul ki azon várhalom is, hol a XIV. század óta történelmi emlékü Borostyán vagy Purustyán vár omladékai látszanak. A hegylánczon azon helyén, mely körülbelől képünk közepére esik, vezetik a vasutat keresztül, mely Kassától Zemplénmegyén keresztül a Tiszához vezet.

Bonaparte Péter pöre.

Francziaország közvéleményét a legutóbbi napokban Bonaparte herczeg pörének tárgyalása foglalkoztatá, mely Toursban az e végett egybehivott államtörvényszék előtt folyt le. A pör tárgyalásának tulajdonképen Párisban kellett volna történni, de miután a kormány zavargásoktól tartott, áthelyezé a főtörvényszéket *Tours*-ban, Francziaország egyik kisebb vidéki városába, hova ez alkalomra igen sokan utaztak Párisból. Péter herczeg vasárnap, márcz. 20-án érkezett oda, a csendőrség parancsnoka s szolgája kiséretében. Egy kocsi, közvetlenül megjötte után a börtönbe szállitá, hol az igazgató lakásán rendeztek be számára két szobát. Másnap kezdődött a tárgyalás.

A börtönből a törvényszék nagy termébe hosszu folyosó vezet; sötét, rideg, nedves hely, mely régi szomoru időkre emlékeztet. Ezen kellett keresztül menni a herczegnek, hogy a vádlottak padján foglaljon helyet. Képünk ép azon jelenetet ábrázolja, midőn Bonaparte Pétert a a tárgyalásra a törvényszéki terembe kisérik.

A pör tárgya, az auteuili véres dráma ismeretes olvasóink előtt. A tárgyalás folyamát társlapunk, a „Pol. Ujdonságok“ részletesen közli, s igy felesleges lenne ismételnünk.

Az esküdtszék márcz. 28-án mondta ki itéletét, mely szerint Bonaparte Péter a „gyilkosság“ vádja alól fölmentetett. A polgári törvénykönyv szerint azonban a Noir család perköltségeiben és a családnak fizetendő 25,000 franknyi kártalanitásban elmarasztaltatott.

A különböző népfajok jellemző növényei.

Mikor a növények *földrajzi* elterjedését vizsgáljuk, fő kiindulási pontunk rendesen az szokott lenni, hogy melyik földöven, minő égalji viszonyok között, mely világrészekben vagy a tenger szine fölött milyen magasságban tenyésznek azok. Utána járunk például, hogy a pálmafák mely szélességi fokokon belül képesek megélni, a szőlőtőke a földgömb mely részeiben tenyészik vagy a havasi növények a tenger szine fölött minő magasságban találhatók.

Ez alkalommal azonban a növényeket a különböző emberfajokhoz és nemzetekhez viszonyitva fogjuk vizsgálat alá venni. Kipuhatoljuk, hogy földünk különböző népei *eredetileg* mely növényekkel ismerkedtek meg legelőbb s ezek minő szerepet játszanak az illető nemzet életében.

Ama boldog égalj alatt, melyet a Csöndestenger szigetei a téritő körök között élveznek, ott virul és tenyészik a *kenyérfa*, Oczeánia lakóinak e legfontosabb élelmi növénye. E gazdag lombkoronáju, szép, tekintélyes fa igen sok liszt-tartalmu gyümölcsöt terem, a mely megfőzve buzakenyér izüvé lesz. Három fa elég, hogy egy ember 8 hónapig éljen utána, mert eddig van a kenyérfán gyümölcs, mely folytonosan fejlődik, és nő rajta, mint a fügefán a füge; az év többi részében azt a gyümölcsöt fogyasztják, melyet vermekbe rakva némi megerjedésnek engedtek át. Itt, miként Cook valamelyik utleirásában megjegyzi, könnyen gondoskodhatik az ember magáról és gyermekeiről, mert hogy családjának élelmet szerezzen, csak 8—10 ilyen fát kell ültetnie. Hanem e fának egyéb hasznát is lehet venni; törzséből csónakokat és butorokat, rostjaiból szöveteket készitenek.

Egy másik fa, mely Oczeániában, különösen az alacsonyabb korall-szigeteken, fontos szerepet játszik, mely azonban már az ind sziget-csoporton Ázsia és Uj-Holland között és India partjain is gyakran előfordul, a *kókusz-pálma*. Törzse épületfát, gyümölcse pedig a mandulához hasonló magvat, olajat és tejet szolgáltat; kérgét házi butorul használják, rostjaiból szöveteket készitenek, leveleivel házat fednek, s végre a kókuszfa még pálmabort és pálmakáposztát is ad.

Uj-Zeelandot az ugynevezett *uj-zeelandi len* (Phormium tenax) jellemzi. E növény levelei hosszu, nyúlós rostjaik által tünnek ki, melyek sokkal erősebbek a mi kenderünk- és lenünknél. A benszülöttek ebből készitik ruháikat, köteleiket és zsinórjaikat.

Az indiai szigetek malaj lakóinál különösen a fűszerek: a *szegfűfa, szerecsen-dió, bors* és *gyömbér* a jellemző növények, melyek azonban ma már India száraz földjén is otthonosak.

A *kukoricza*, mely valamennyi gabonafaj közt legtöbb, de legbizonytalanabb termést ad, eredetileg csak az amerikai népségek tulajdona volt. Peruban különösen termesztették, s nem egy helyen a tenger szine fölött jelentékeny magasságban; sőt még az Inkák naptemplománál is, a Titicaca-tó egy szigetén, a tenger fölött valami 12,000 lábnyira, hűségesen tenyésztették — noha sok fáradsággal — hogy a nap istenének áldozatul hozhassák, és hogy onnan a kukoricza-szemeket az egész nemzet között kioszthassák, mely egyetlen kukoricza-szemet a templom közeléből a legmagasztosabb és legáldásosabb tárgynak tekintett. Észak-Amerikában is termesztették már még az európaiak megérkezése előtt.

Amerikára nézve nem kevésbbé pompás ajándék volt a természettől a *burgonya*, mely az északkibb tájakon is megterem és lisztdús gumói gazdag táplálékot nyujtanak.

Mexiko fensikjain hasonlóképen még az európaiak uralma előtt nagyban tenyésztették a *maguey-növényt* (Agave potatorum Zuccarini), a mexikóiak szőlőfáját. E növény saját honában is csak 8—10 év mulva kezd teremni, de mikor nagy virágkelyhe kifejlődni készül, bámulatos mennyiségü nedv gyül össze abba. Végleges kifejlődését azáltal akadályozzák meg, hogy csiraleveleit levágják s ekkor több hónapon át naponként háromszor csapolják le a nedvet belőle. Ezt a nedvet azután forrni hagyják s egy ital, a *pulque*, lesz belőle, melynek kellemes, kesernyés ize, de kiállhatatlan, rohadt szaga van. A maguey-földek, melyeket Mexiko fenlapályán rendesen 6—7000 lábnyi magasságban találunk, többnyire csak minden 15 évben hajtanak hasznot. Termelése oly tetemes, hogy a fogyasztási adó utána csak Mexiko, Puebla és Tuluca városaiban körülbelől egy millió piasztorre megy. E növény-nemek egy másik fajánál (Agave americana) a levelek rostjait ruhakelmeként használják. Ezt Dél-Európába is elszármaztatták, hol *aloe* név alatt ismeretes.

Mexikónak magasabb helyein, hol már a maguey nem élne meg, valamint Peruban és Chiliben is az árpa és rozs határvonalán tul, egy másik növény igen jellemző, az ugynevezett *quinoa* (Chenopodium quinoa). Apró, de számos és igen lisztes magvai oly élelmi szert adnak, melyet e vidéken átalánosan használnak részint péppé főzve, részint megpörkölve (a felvidék csokoláde-ja).

De Amerika őslakóinak legnagyobb része, kivált az alantibb tájakon, a földmivelést nem igen ismerte, s jelenleg sem igen ismeri és a szellemi fejlődésnek is igen alacsony fokán áll; ennélfogva legtöbbjének jellemző növénye sincs. De mégis találunk itt egy sajátságos példára, melynél fogva egy népnek egész existencziája egyetlen vadul tenyésző növényhez van fűződve. Az Orinoko-folyam alsóbb vidékein a *guaraunok* földét az árviz egészen elönti, mikor az esős évszak beáll; ilyenkor aztán e vad néptörzs a fákon él, mint a majom, t. i. a *Mauriczius-pálmán*, mely rengeteg erdőségekkel boritja be az egész terjedelmes lapályt. E pálma levélnyoleiből függő-ágyakat készitnek maguknak, melyeket a törzsek között kifeszitnek; itt laknak és tanyáznak ők, tüzet rakva és költögetve a pálma gazdag termését, s itt készitik annak nedvéből a hüsitő pálmabort és szágóhoz hasonló beléből a tápláló kenyeret. Ugyano vidéken honos Humboldt szerint a *tehénfa* is, melynek megfurt héjából kissé fanyar, de azért igen élvezhető és tápláló tejszerü nedv bugyog ki.

Ha már most Afrikába megyünk át, annak északi részében, valamint északi Arábiában is, ott fogjuk találni azt a nagy, növénytelen sivatag vidéket, melyen a nomád arabok a *datolya-pálmában* oly megbecsülhetetlen jótéteményre leltek. Annak számos és igen jóizü gyümölcse nyujt élelmet nemcsak magának az embernek, hanem tevéinek és lovainak is; a törzsek épületfával és tüzelő szerrel látják el őt, a levélszárak és levelek szövetkelme-készitésre alkalmasak.

Az arab félsziget déli részében és Abyssziniában a *kávéfa* lép föl jellemző növényül; ez képezi az itt lakó népek rendes italát.

A hindukat két fontos növénynyel ajándékozta meg a természet: a *rizs*-zsel és *gyapot*-tal; az előbbi képezi a hinduk mindennapi, s minthogy hussal nem élnek, egyetlen kizárólagos táplálékát; az utóbbi pedig egyetlen anyag öltönyeik készitésére. A természet e két adománya nélkül a hindu nem létezhetnék; egy rosz rizstermés átalános éhséget okoz Indiában.

A khinaiak jellemző növényét nem szükség sokáig keresnünk, mert a *thea-bokor* az, mely épen oly fontos italt szolgáltat nekik, mint a milyen a bor a bortermő vidékek lakóinak és a sör Európa északi részében.

A népségeknek, melyek nyugoti Ázsiát és Európát lakják, s melyeket indo-kaukázusi törzsnek nevezünk, eredeti jellemző növényeik a *buza, rozs és zab*. Ezeket átalán véve európai gabonemeknek nevezik, ámbár aligha helyesen, mert a mint látszik, sokkal inkább volt Nyugot-Ázsia a földgömbnek az a része, a honnan származtak. Ezek, s köztök is leginkább a buza, képezik e népek földmivelésének főtárgyát és legfőbb táplálkozási szereiket.

Déli Európa és nyugoti Ázsiának az a része, melyet a Földközi-tenger határol, az *olaj-fában* igen fontos jellemző növényt nyert, mely a déli kaukázusi néptörzseknek az olajat szolgáltatja. Ezt az olajat nemcsak világitásra használják, hanem a vaj helyét is pótolja, mely a hason eredetü északi népeknél oly átalános használatnak örvend.

A *bor* is e népfaj örökségéhez tartozik, és a termelésnek fontos tárgyát képezi, s a 30 és 50-ik szélességi fok között fontos italt szolgáltat.

A lappok, a kik a sarki népcsaládhoz tartoznak, nem igen dicsekedhetnek jellemző növényekkel, kivéve talán a *mohát*, ha ugyan ezt jellemző növénynek nevezhetjük azért, hogy házi állataiknak, az irámszarvasoknak, főtápláléká t képezi.

(Vége köv.)

Gr. Batthyány Lajos holtteste.

Mielőtt a nagy halott tetemeit ünnepélyesen eltemetnék, a barátok templomának sirboltjában fekvő tetem ugyanazonosságát kellett bebizonyitani.

E végből márcz. 29-én d. u. 4 órakor az elhunytnak fia, Elemér, az e végből kiküldött bizottmány és a kolostor papi személyzete a sirboltban összegyült. A bizottmány tagjai közt voltak Thaisz Elek, dr. Flór, Királyi Pál, Sztupa György stb. A kolostor főnöke kiséretével együtt teljes szertartásos diszben jelent meg a sirboltban, mely ünnepélyesen meg volt világitva.

A nagy halott sirboltja a föld mélyében van elhelyezve, s egy márványtábla jelzi a következő feliratt a: „Áldás-ban, okt. 6-án az Urban elhunyt *G. B. L.* Áldás és béke hamvaira.“ E márványtáblát csak nehány év előtt helyezték oda.

Az absolutismus uralgása alatt e táblára csak a G. B. L. kezdő betük voltak vésve, s maga a tábla is befelé volt a sirboltba falazva, nehogy a kolostor e féltett titkát avatatlan szemek fel találják fedezni. Volt idő, mikor szándékosan kellett azon hirt terjeszteni, hogy a gróf hulláját elvitték a kolostorból, s e hir még legutóbbi időkben is sok hivőre talált; noha tényleg a hulla folyton ott őriztetett, de a fentebb érintett óvatosság mellett.

A nagy halottnak nyughelyét konstatálván, a sirbolt felnyittatott. A kőmüveseknek sok dolgot adott a bolthajtás áttörése, mig a koporsót ki lehetett venni. A koporsó már igen roncsolt állapotban volt, s a legnagyobb elővigyázatra volt szükség, hogy a be nem balzsamozott hulla minden nagyobb rázkódástól megőriztessék. A sirbolt szabad terére kihozatván, a koporsó teljesen széthullott; a tetem is már nagyon enyészetnek indult. Az elhunytnak szép, nagy szakálla azonban teljes épségben fenmaradt, s annak szine is bizonyossá tevé az ugyanazonosságot. A koponya már szétmállott, de még mindig meglátszik azon golyó helye, mely a nemes éltet kioltá.

A hulla fekete ruhába volt öltöztetve, s az öltözetdarabok közül a posztó-mellény maradt meg legjobb épségben. Azonban a fekete bársony kabát, melyben a vértanu elhunyt, szintén megismerhető, s nehány fából készült gomb még ép maradt. Az eredetileg fehér faforgács, melyen a gróf feje nyugodott, vörössé vált.

Az arczvonások felismeréséről a hulla ily állapota mellett természetesen szó sem lehetett, azonban a hulla ugyanazonossága mégis kétségtelenné vált, annál is inkább, hogy ezt az azóta folyton ott lakó szerzetesek is lelkiismeretök szerint bizonyitják. Ezeknél fogva a bizottmány konstatálta az ugyanazonosságot, s erről körülményes jegyzőkönyvet is vett fel.

Ezek után a hullát nagy vigyázat mellett egy uj érczkoporsóba helyezték, s ezt az eltemetés ünnepélyeig bezárva, a sirbolt szabad terén őrzik. A kolostor főnöke a szokásos szertartások mellett szentelte be a hullát, s imát mondott az elhunyt lelkének üdvéért. Ezek után az elhunyt fiához és a bizottmányhoz fordulva beszédet tartott, melyben kiemelte, hogy a szerzet mily hiven őrizte meg a legnehezebb körülmények kö ött 22 hosszu éven át a nagy hazafi hulláját.

A pesti városi törvényhatóság határozatának engedve, a szerzet átadja a gróf maradványait a bizottmánynak, hogy másutt helyeztessenek örök nyugalomra, de megjegyzi, hogy a kolostor csak nehezen tud megvalni e drágává vált kincsétől.

Ezután a kolostorfőnök az épen szerkesztett jegyzőkönyv egy példányát kérte ki magának, hogy azt, mint becses emléket a kolostor levéltárába tehesse; kijelentette egyuttal, hogy azon helyet, hol a nemes gróf eddig nyugodott, a kolostor méltóképen meg fogja jelölni, s végül kérte, hogy az ünnepélyes temetésen engedtessék meg a szerzetnek is a részvétel.

Királyi Pál, a bizottmány elnöke a város nevében mondott köszönetet a szerzetnek hazafias magatartásáért, s kinyilatkoztatta, hogy a méltányos kivánságok mindenesetre teljesittetni fognak.

Végül a koporsót a város, a szerzet, gróf Batthyány Elemér és Királyi Pál pecsétjeivel pecsételték le, s ezzel a nap ünnepélyes és komoly feladata teljesitve levén, mindnyájan eltávoztak a sirboltból.

Adat a Martinovics-ügyhöz.

A történelmi társulat közlönye, a „Századok“ legutóbbi márczius füzetében uj adatot közöl a Martinovicsék kivégeztetésére vonatkozólag. Ez érdekes rövid közleményt mi is átveszszük:

„A mult 1869. évben igen jó szolgálatot tett a „Vasárnapi Ujság“ történelmünknek, midőn a Martinovics-ügyre vonatkozólag több, egykoru iratot közölt; jelen soraim talán, a kivégeztetéséről szóló hiányos adatokat, Sághy Ferencz, akkor pesti egyetemi tanárnak egy, 1795. máj. 24-ről keltezett levele nyomán némileg kiegészithetik.

Legyen szabad ezt — mellőzve minden egyéb idevágó kérdés szellőztetését, melyhez ugy sem birnék uj adatokkal — kivonatosan előterjesztenem.

A kivégeztetés 1795. máj. 20-án történt; az áldozatok ezuttal *) Martinovics, Hajnóczy, Zsigray, Szentmarjay és Laczkovics valának. Budán a barátok templomától a bécsi kapuig minden öt lépésnél egy lovas, s azonkivül számos más gyalog-katona volt fölállitva, hogy a roppant tömegben összegyült nép netaláni kitörését elnyomhassák. Zsigray volt az első, kinek egy Szabó nevü szolgabiró által itélete fölolvastatott. A hóhér, ki már „ezenkivül 110-nek fejét vette,“ csak harmadszorra tudta az elkinozott gróf fejét lecsapni.

Szentmarjaynak az „öreg hóhér veje“ első csapásra levágta fejét; e „bravourt“ a nép neve téssel és tapssal jutalmazta!

Következik most Laczkovics, kinek bátorságán Sághy nem tud eléggé bámulni; vesztőhelyére ugy sietett, hogy a kisérő katonák alig tarthattak vele lépést. „Sententiájának elolvasása alatt intett, hogy hamarább végezzék; ez meglévén, mondja az páterjének: Adies Páter, és nagy sörényességgel leveti kaputját, lajbliját és ingét leeresztvén a vállára, leült a székre s nyakát kinyujtotta; de a hóhér is ugy elvágta nyakát, hogy a teste a székkel egyetemben a földre esett. Ennek a halálán majd mindnyájan örültek és nevettek.“

Hajnóczy, egy bizonyos Molnár nevü pap felügyelete mellett, imádkozva fogadta a halált.

Végre következik Martinovics, kinek az egész véres munkát a katonaság által képzett kör élén állva kellett végig néznie. Sokan mondják, hogy már Zsigray lefejeztetésekor önkiviletbe esett volna; ez nem áll. Neki volt lelki ereje végignézni társainak méltatlan halálát, s teljes öntudattal lépett a vérpadra; de sőt — Sághy szerint — épen az ő kitünő magaviselete és ájtatossága képezte a legnagyobb csodálkozás tárgyát. Még mielőtt kikisértetett volna, mondá: „Libenter morior; sed per gladium perire, acerbe mihi mors est.“ (Szivesen meghalok; de pallos által kimulnom — keserves halál!) Ő és Hajnóczy megköszönték a Causarum Regalium Directornak, a jellemtelen Némethnek, hogy halálra itéltettek; mert nekik kedvesebb ez, mint — ha csak egy évi börtön is. Midőn már leült a székre s szemei beköttettek, haja a hóhér kezeibe szakadt, a miért is másodszor köttetett be szeme, s levágván fejét, azt a tétlenül, sőt élvezettel (!) néző népnek fölmutatták.

Irásaikat a vesztőhelyen égette meg a hóhér. Testeik a temetőn kivül temettettek el.

* * *

E levél — a Martinovicsra vonatkozó részén kivül — még egy más állitást czáfol meg: azt t. i., mintha a nép fenyegető állást akart volna elfoglalni, s a kitöréstől csupán csak a nagyszámu katonaság tartóztatta volna vissza. A mely nép *nevetni* tud polgártársainak vesztén, az — fölösleges volna bizonyitgatni — nem akarhatta őket megszabaditani! S ugy látszik, hogy akkori népünk (legalább a fővárosban) csupán azt örökölte át az épen dult franczia forradalomból, hogy a vesztőhely képezze a szinpadot, melyben gyönyörködjék!“

Márki Sándor.

*) A 2-dik s egyszersmind utolsó kivégzéskor Öznek és Szollartsiknak vétetett feje. (1795. jun. 2.)

A bolondok napja.

Magára vigyázzon mindenki, hogy tréfát ne üzzenek belőle, mert a könnyenhivőt igen könnyen rászedhetik a furfangos emberek. Levelet kapsz, melyben nagyurhoz hivnak ebédre, ugyan megjárod, ha oltalálsz menni, mert nem vártak, tovább kell menned, szemedbe mosolyognak, s ha lelősz, az egész asztal alatt nevetnek rajtad, mint április bolondján. Ha eszményképed találkát ad, s régóhajtott vágyaid valósitását igéri, kötve higyje levélnek április elsején, mert valami barátod szed rá, s van óriási hahota, ha történetesen elfeledted a naptárból megnézni e veszedelmesen nevetséges napot. Ez a tréfák szabadalmazott ideje. Történik, hogy a postán érkezik valami nagyértékü csomag, elmégysz magad, nem akarod másra bizni. Szivdobogás közt viszed haza a drága küldeményt. Fölbontod, s találsz benne, egy pár rongyos fejkötőt, s mellé egy sor irást, mely csak ennyit tartalmaz „Április bolondja.“

Mindig szerettük a régi szokások eredetét tanulmányozni, s e lap több izben közlött ilynemü ismertetéseket. Bizton hiszszük tehát, hogy nem leend egészen érdektelen, ha alkalomszerüleg a bolondok napjáról megemlékezünk, s annak eredetét a régi hagyományokból fölkutatni igyekezünk.

Tagadhatlan, hogy az áprilisi bolonddá tevés a régi korból származik; nem szándékunk döntő itéletet hozni, legyen elég a származtatási adatokat röviden elősorolni. Némelyek azt állitják, hogy, mivel az év ezen szakaszában kezdődik el Krisztus szenvedése, s a zsidók ekkor küldözgették az ember fiát gunyolva és korbácsolva Annástól Kajafáshoz, innen Pilátushoz, Pilátustól Heródeshez, ettől megint Pilátushoz: ennek jelképezése gyanánt eredt volna ama nevetséges s megrovandó szokás, hogy április elsején egyik helyről a másikra küldözgetik azokat, kiket rászedni lehet.

Azonban hinetőbb, hogy ez a tavaszi éj egyenlőség ünnepének maradványa, mely indusok közt maiglan is divik. Ilyenkor tájban mindenfelé ünnepély van, s a mulatság egyik neme az, hogy az elbolonditott emberen jó izüen nevetnek. Vannak, kik az áprilisi bolondmulatságot Nóé bárkájából származtatják. Nóé ugyanis a hó első napján — a mi számításunk szerint április 1-jén küldte ki a galambot. S hogy a szabadulás ezen emléke megörökitessék, szokásba jött, azokat, kik ezt elfeledték — ily posta gyanánt küldözni el, tudva levén, hogy a roájok bizott hirrel nem jönnek vissza.

Tudnivaló, hogy az első keresztyének sokat engedtek isteni tiszteletök egyszerüségéből azért, hogy a külszertartásokhoz ragaszkodó pogányokat magukhoz édesgessék, s ünnepeiket keresztyén értelemben elsajátitották. Igy a pogány vallás saturnaliáiából eredtek a farsangi napok, s a Festum fatuorum (bolondok napja) is innen származhatott, mikor aztán minden szentséget kigunyoltak, szamarakat öltöztettek föl papi ornátusba; s az ilyen szokás megöröködése könnyen kibékitette a pogányokat, többet hóditott meg, mint a tüz és kard.

E szokás fennmaradt korunkig, átszivárgott mindenhová, s nincs ország, hol sok bolonddal meg ne járatnák április elsején.

K. T. K.

Az országos prot. árvaház Pesten.

Ha a 3 dob-utczai 70. számu csinos házacskába bekopogtatunk: 50 árva gyermeket fogunk ott találni, kiknek rendes háztartásából, egészséges arczából, gondos nevelést föltételező maguk viseletéből épen nem következtetnők, hogy *árvákat*

látunk magunk előtt, ha ugyan az árvaság fogalma az elhagyatottság gondolatával összekötve szokott megjelenni elménkben. Ezek az árvák nincsenek elhagyatva, sőt melegen fölkarolta ügyöket a nemes emberszeretet.

Az országos prot. árvaház — mert arról szólunk — 1859-ben keletkezett, midőn a pesti ref. német egyház nehány lelkes tagja, élükön Bauhofer budai ev. lelkészszel, felhasználva a vallásügyi patens kiadása s az erre történt visszahatás által támasztott életerős mozgalmat a prot. egyházban, felhivást bocsátott szét országszerte a mindkét felekezetü prot. egyház tagjaihoz, hogy egyesüljenek ezentul necsak a közös hit és egyházszervezet alapján, de képezzenek egy összetartó testületet a ker. jótékonyság vállvetett közös gyakorlása által is, nevezetesen állitsanak fel Pesten egy *országos árvaházat*, melyben az egész ország prot. árvái gondozást s nevelést nyerjenek.

Ez eszme, a mily szép és nemes, ép oly merész, s a kivitel ép oly nehéz is volt, tekintetbe véve népünknek vele született egykedvüségét az ily ügyek irányában. De a felhivásnak mégis meglett azon eredménye, hogy az *árva ápoló-egylet* 1859. május havában megalakultnak nyilvánithatá magát, levén 158 rendes és 61 rendkivüli tagja, amazok 6, ezek 3 forint évi járulék fizetésével. Igy tehát mindjárt meg is kezdé működését, 10 árvát fogadván gondjai alá. Az egylet tagjainak száma ezután évről-évre szaporodott, s vele az intézetbe felvett árváké is.

Az első években az árvaház csupán egyoldalulag volt országosnak nevezhető, a mennyiben bár az ország minden részeiből fogadott be árvákat, de az intézetet fentartó egyleti tagok leginkább a fővárosból kerültek ki. — A bizottmány s az egylet akkori elnöke dr. Palló Sándor azért minden igyekezetüket kifejtették, hogy a vidéki lakossággal is felkaroltassák a prot. országos árvaház ügyét. S igyekezetük nem is maradt eredmények nélkül; mert most már az ország minden részeiben vannak az egyletnek pártoló tagjai (jelenleg mintegy 700 rendes, és 300 rendkivüli tag van), s egyesek ugy mint társulatok meghozzák áldozataikat e jótékony ügynek. 1867-ben pl. 24 hazai vidéki takarékpénztár küldött számára jelentékenyebb összegeket. 1868-ban az államalapból 2000, a megsebesült harczosok alapjából 1000 forint segélyt nyert. — Egyesek hagyományozásokat is tettek, kik között megérdemli az említést egy szegény pesti házmester, Dreinköfer Henrik, ki maga is Németországon egy árvaházban növekedvén fel, életében megtakarított összes vagyonát, 300 forintot, az árváknak hagyományozá.

Az ügynek ily örvendetes felkaroltatása után az árva-egylet már arról is gondolkozhatott, hogy megtakaritott alaptőkéjét egy saját ház megvételére fordítsa. A mult évben csakugyan elérte e czélját, s 35,000 forintért egy emeletes házat vett meg a 3 dob-utczán, melyet czéljaihoz átalakittatván, mult évi deczember hó 8-án ünnepélyesen fel is avatott. Ez épület tiszta, tágas és egészséges szobáiban most már a kis árvák tisztességes és kényelmes lakot találnak, ugy hogy e tekintetben ez árvaház több külföldi hason intézetekkel nemcsak hogy versenyezhet, sőt fölül is mulja azokat. — A vételárból 10,000 frt, s a jelentékeny átalakitási költségek bár nincsenek még tisztázva; de bizton reményelhető, hogy e szép lendületet vett ügy most már győzni fog az akadályokon, s napról napra jobban virágzásnak indul. A jelenlegi elnök dr. Ballagi Mór ügyszeretete s gyakorlati ügyességétől is — melylyel már eddigelé is igen szép eredményeket vivott ki — sokat várhatunk.

Az intézetbe felvett árva-gyermekek 10 éves korukig egészen ben az árvaházban neveltetnek, hol az árva-anya (az intézet fennállása óta folytonosan a derék jószivü Feischnerné) s egy képzett tanitó vezetése alatt állanak; a nagyobbak a városi iskolákba kijárnak, s kiket a bizottmány arra valóknak itél, azokat egészen tudományos pályára tanittatja ki; a nagyobb rész hajlama szerinti mesterségre adatik pesti becsületes iparosokhoz, kik évenként versenyezve keresik az árvaházi jóerkölcsü növendékeket, a leány-gyermekek pedig jó családoknál szolgálatba helyeztetnek el. Minden ily kilépő gyermek elegendő számu fehér ruhát s felső öltönyöket kap; az intézet gondjai továbbra is kiterjednek rá, s ha egyszer önállóvá lesz, reménylhető, hogy mindegyik egy kis összeggel segittetni is fog, hogy azzal életmódjához foghasson.

Az igy egészen berendezkedett intézetet a mult napokban a királyné is szerencsélteté látogatásával, mindenben teljes megelégedését nyilvánitá az árvaház jelenvolt vezetői előtt, s becses adománya által magát annak jóltevői közé sorozta.

Adjon isten minél több pártfogót e jótékony intézetnek, hogy áldásdús működését jövőre minél szélesebbre terjeszthesse ki!

Komáromy Lajos.

Az országos prot. árvaház Pesten.

Egyveleg.

⊙ *(Miért kedvelte Lamartine az ebeket?)* A franczia költő következőkép indokolta tulságos vonzalmát az uszkár kutyák iránt: „Szeretem az ebeket, mondá, mert jók, szépek, mert a politikával nem foglalkoznak, s mindenekfölött ebek. Ha az emberekben négy ily tulajdonságot fedezhetnék föl, beléjök is bolondulnék, de sajnos, itt mérsékelnem kell vonzalmamat."

** *(A nő-emancziپáczióhoz.)* Európában is terjed hova-tovább a nők munkaköre, de a haladást e tekintetben hasonlitani sem lehet az amerikaival. Közelebb a missourii kormány több nőt nevezett ki jegyzőkké; a törvényhozótestületben emelkedtek ugyan hangok ellene, de elhangoztak. Ugyancsak Amerikában egy jogtudományi szaklap is, „The legal News" jelenik meg miss Bradwell szerkesztése mellett. Van most már Amerikában: női orvos, ügyvéd, jegyző, tanitó, tőzsde-agent, iskolafelügyelő, államhivatalnok, postamester, szerkesztő, lelkész, s az ipar és művészet minden nemét képviselő, ugy hogy maholnap alig lesz oly kereseti ág, mely ott nyitva nem állana a nők előtt is.

** *(Egy kis statisztikai adat a lánczhidról.)* Most, midőn a lánczhid megváltása képezi a beszédtárgyat, nem lesz érdektelen, ha egy pár statisztikai adatot közlünk e tárgyban. A lánczhidtársulat kimutatása szerint a hid 6 millió 244,801 frtba és 79½ krba került. 1869-ben 9.853,500 gyalogos ment át a lánczhidon, 1.080,445-en mentek át csolnakkal és 497,741 ember ment a gőzössel. Összesen tehát, bele nem számitva a szekereket és katonákat: 11 millió 431,686 ember adózott a lánczhid-társulatnak. A budai alaguton ez évben egy millió 284,005 gyalogos, 7534 targonczás, 130 346 egy lovas és 273,878 két lovas kocsi ment át. A lánczhid-társulat jövedelme az 1869-dik évben 711,973 frtra rugott, az alagut 61,093 frtot jövedelmezett.

— *(Szebasztopol helyreállításáról)* a „Times" következő részleteket közöl: „Az erősség falai már teljesen fel vannak épitve s a bombázás által összerombolt házak helyén több mint háromszáz uj házat épitettek. A városi temetőben egy uj templomot emeltek gula alakjában egészen márványból. Ezen templom épitésének költségei egész Oroszországból befolyó adományok utján gyültek össze. Az aláirók élén Vasylchikoff hgnő áll, ki 15,000 rubel évi járulékot irt alá. A hgnő egészben véve 200,000 rubellel járult az épitéshez. A legkiválóbb siremlék a temetőben Gortsakoff Mihály herczegé, melyen a következő felirat olvasható: „Itt nyugosznak bajtársai között azon férfiu földi maradványai, ki a haza ellenségeit nem engedte ezen helyig nyomulni." A többi sirok többnyire hasonlitanak egymáshoz, s ily fölirattal látják el: „Testvéreink sirjai."

*** *(Öngyilkosság a szinpadon.)* Egy amerikai szinész valamelyik darabban olyan gazember szerepét játszotta, ki leálczáztatván, főbe lövi magát. A szerepet a szinész igen jól adta, de az emlitett helyen pisztolyt rántott, lőtt és vérrel elboritva a földre esett. A közönség azt hitte, hogy mindez a szerephez tartozik, s megtapsolta a szinészt. Midőn azonban a függöny legördült, a többi szereplők nem kevéssé csodálkoztak, hogy társok azon helyen fekve maradt. Hozzá siettek s felemelni akarták, de már halva volt. Levelet találtak nála, melyben társaitól szivélyesen bucsut vesz, s kijelenti, hogy szerencsétlen szerelem volt oka öngyilkosságának.

** *(Garibaldi mint örökös.)* Garibaldinak Baselben gazdag örökségre van kilátása. Itt e hó 10-kén olvassák föl az 5-dikén Binningenben 25 éves korában elhunyt hajadon: Singeisen M. végrendeletét, ki szegény festészek segélyezésére 17,000 frankot, G. festésznek Baselben 5000 frankot, s Neubreisach és Lauterburg városoknak 40,000 frankot hagyományozott ama szivélyesség viszonzásaul, melyben az elhunytnak anyját részesitettet. Főörökösül Franzoja Lajos, Franzoja Hieronym fia, Garibaldi tisztje van megnevezve, kinek mintegy 500,000 frank jut. A florenczi vendéglő tulajdonosa, Gobot Sándor, kinél Franzoja 1862-ben és 1863-ban lakott, adhat tartózkodásáról közelebbi fölvilágositást. Az örökös könnyebb föltalálhatása végett az is föl van emlitve a végrendeletben, hogy anyja 1868-ban Velenczében a Ponte Provolán lakott. Ha Franzoja nincs többé életben, akkor az örökség fele nejére vagy gyermekeire, másik fele pedig Garibaldira száll, ki főörökös leend, ha sem nő, sem gyermekek nincsenek. Az arany- és ezüstneműeket Franzoja neje örökli. A végrendelet 1869. október 27-ről van keltezve.

** *(Amerikából.)* Chicagoban két naiv szinésznő az utczán megtámadott és megvert egy kritikust a ki kissé szigoru birálatot mert róluk irni. A szinésznőket a hős tettőkért 310 dollár pénzbirsága itélték.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 14-ik számához 1870. ápr. 3.

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

** *(Az „Archaeologiai Értesitő")* harmadik évfolyamának 1-ső száma megjelent. Első czikke a szerkesztőtől van: Hogyan lehetne régészetünkön segiteni? mely erélyes tiltakozás azon barbarismus ellen, melylyel a régészeti leletekkel bánni szoktak nálunk. Isten tudja már hányadik — de mi ugy veszszük észre egészen pusztában egyik sem hangzik el — s az a szivós kitartás, melylyel Rómer inditványait tenni szokta, csakugyan, lassan bár, de mégis hat. Azután b. Nyáry Jenő értekezik a lapujtői pogány-temetőről; Schultz Ferencz két elitélt hazai müemlékről (a két kolozsvári kapu); Rómer egy czifra barbárkori edényről. Következnek az archaeologiai levelek, b. Nyáry Jenő táblázata a honti kő eszközökről, érdekesen összeállitott egyveleg stb.

** *(Egy cseh szépirodalmi lap)* a „Kvin" („Virág") két utóbbi száma Petőfitől „Szilaj Pista" két részét közli, hű forditásban. A jegyzetben a forditó, egy Magyarországon hivatalnokoskodott cseh iró *Pavlicsek*, szerényen megjegyzi, hogy tiszteletből a költő iránt nem adta ki mindeddig forditását, miután hű és méltó forditásban akarta bemutatni a költőt a cseh nemzetnek. Reméli, hogy közelébb Petőfi kisebb költeményeiből is kiadhat egy kötetet.

** *(Az „Erdészeti Lapok")* idei folyamának 3-dik füzete megjelent. Tartalma: Erdély erdeinek állapota. A tolyitás. Az erdei legelő használatának káros következményei Hazánk tölgyfajai. Vaddisznó-vadászatok. Vegyes.

** *(A „Suezig és vissza")* czimü utirajzokból (irta Pongrátz Emil), megjelent a második kötet is 204 lapon. Élénken irt tizenhat czikk van benne a keleti életből, szokásokról. A tarka leirások közt komolybb tartalmuak is vannak, mint: „Egyptom birtokviszonyai és pénzügyei" s „Egyptom irodalma." — A két kötet ára 2 ft 20 kr. Kiadta Petrik Géza.

** *(Uj zenemüvek.)* A Rózsavölgyi-féle mükereskedésben két szalon-zenemű jelent meg: „*Tavaszi reggel*," dallam zongorára, a czimlapon egy fiatal leányka szines képével, zöld fák között s „*A genfi tón*" barkarolla, a czimlapon törészlet, vár és havasok szinezett képével; mindkettőt Löw József szerzé zongorára, s egynek-egynek ára 80 kr. — Táborszky és Parsch mükereskedésében is két uj hangjegy jelent meg. Egyik: „*Orpheusz-induló*," nagyapja: Bihari János, e nagyhirü magyar zenész emlékére és tiszteletére szerzé unokája: Farkas Miska, a czimlapon Bihari és a szerző mellképével, ára 60 kr. A másik Perczel Lajos „*Revanche*" schnell-polkája, a febr. 11-diki hölgy-picknick emlékeül; ára 50 kr.

— Sz. J. *(Az 1870-ki magyar hirlapirodalomról)* adott közleményeinket következő ujabban megindult időszaki lapok följegyzésével egészithetjük ki:

1. *Világosság.* Politikai, társadalmi és gazdászati lap. (Máramaros-Sziget.) Laptulajdonos s felelős szerkesztő Jura Lajos. Főmunkatárs: Acsády Sándor Megjelen havonként egyszer 4-drét kéi iven. Ára negyedévenként 1 ft. (Keletkezett 1870. jan. 15.)

2. *H.-M.-Vásárhelyi Szemle.* Szerk. Garzó Imre, kiadja Csengeri Ferencz. Megjelen havonként egyszer 2 ivnyi tartalommal. Ára félévre 1 frt 25 kr. (Keletkezett 1870. januárban.)

3. *A Magyar Ifjuság Lapja.* (Nagy-Kanizsa.) Mulattató és oktató havi folyóirat. Szerkeszti: Hoffmann Mór, tanitó. Kiadja: Fischel Fülöp. Megjelen havonként egyszer másfél iven. Ára 3 frt. (Keletk. 1870. jan. 15.)

4. *Kosorró.* A nagyszombati érs. főgymn. önképző-(Pázmány-) kör irodalmi közlönye. I. évfolyam. Szerkesztő bizottság: Sziklay Géza, Szávay Miklós, Orel Géza, Tóth Arthur, Szalanszky Pál. Nyomatik Winter Zsigmondnál N.-Szombatban. Megjelen havonként egy iven. Ára junius végéig 1 frt. (Keletk. 1870. febr. 1.)

5. *Váczi Lapok.* (Vácz.) Helyi érdekü heti-közlöny. Szerkeszti Naszál Jenő. Nyomatik a siketnémák iparintézetének gyorssajtóján. Megjelen minden vasárnap féliven. Ára helyben febr.-től decz. végéig 2 ft 75 kr; vidékre 3 frt. (Keletk. 1870. febr. 12.)

Közintézetek, egyletek.

** *(A magyar tud. akadémia)* I-ső, nyelv- és széptudományi osztályának márczius 2-kán tartott ülésében *Szász Károly*, a tavalyi nagygyülésen választott rendes tag tartotta székfoglaló értekezését: *A tragikai fölfogásról.* Az értekezés alapeszméje s kiindulási pontja az volt, hogy nem minden tárgy alkalmas a tragikai földolgozásra, de a melyik alkalmas is, abban is a benne rejlő tragikumot először meg kell találni a tragikai fölfogás által. E tragikai fölfogás elve: oly erkölcsi ellenmondások közül küzdelmet állitani föl, melyek közt a megoldás lehetetlen, melyek mindketteje parancsoló és kikerülhetlen szükségesség, s melyek harczában az egyénnek meg kell semmisülnie. A görög és keresztyén tragikai fölfogások e fő elvben megegyeznek egymással, a különbség csak az, hogy a görög erkölcsi világrendben a sors és végzetesség is jogosult hatalom, mig a keresztyénség a szabad akaratra fekteti a fősulyt s a fatumot csak mint erkölcsi szükségességet ismeri el. A görög és keresztyén fölfogás vegyülete s kölcsönös egymásra hatása hozza elő a legerősebb s legmegrenditőbb tragikumot. A tragikai felfogás nemcsak a tárgyra s cselekvényre terjed ki, hanem az egyén, a jellem, s a szenvedély rajzában van végetlen mezeje. A tragikai szenvedélynek nem szabad alul maradni a tragikai helyzeten, hogy hatást idézhessen elő. stb. Az egy óráig tartó értekezés átalános figyelemmel s tetszéssel találkozott. Utána *Barna* Ferdinánd folytatta megkezdett értekezését, a finn költészetről; a népmesékre térve át, három oly magyart emlitett, speciálisan Arany László gyüjteményéből, melyek a finn mesékkel egészen megegyeznek.

Az ülés végül összessé változott, melyben a főtitkár mindenekelőtt Rau Henrik heidelbergi tanár s akadémiánk külf. lev. tagjának halálát jelenté be, ki fölött Kaucz Gyula r. t. fog emlékbeszédet tartani. Több kisebb érdekü jelentés történt még.

A jövő hétfői gyülésen *Ipolyi* Arnold fog olvasni a magyar történetirás kutfejeiről és pedig először Béla király névtelen jegyzőjéről, s a Karácsonyi pályázatról tétetik jelentés.

** *(Az akadémia könyvtára)* nagybecsü ajándékot kapott. A nyugalomba lépett országos levéltárnok: Kovachich József kir. tanácsos ur ugyanis az 1601—1848-ig tartott országgyülések irományait és jegyzőkönyvét 175 kötetben ajándékozta oda. Ezeken kivül a 48-diki „Közlöny" egy teljes példányát. A gyüjtemény 1601-től 1768-ig irva van s ennek eszközlése bizonyára ezerekbe került.

— *(A belügyminiszter)* köriratban hozza tudomásul, miszerint a magyar nemzeti szinház pénzalapjai f. évi márczius 21-étől fogva a m. kir. állampénztárban vannak elhelyezve. E pénzalap jelenleg 339,250 frt 80 krból áll, s legnagyobb részt gr. Károlyi György buzgólkodása folytán alakult hazafias adományokból.

** *(A nemzeti muzeum képtárát)* Ligeti Antal egészen ujra rendezte, s nemsokára meg fogják nyitni. A legelső teremben történeti érdekü arczképek vannak; a második (legnagyobb) terem foglalja magában a magyar müveket, melyek eddig az utolsó teremben mindenféle segéd-falak által egymásra voltak halmozva. Igy most a muzeum képtárának bizonyos nemzeties központja van. A harmadik terem Markó tájképeiből s a hozzá hasonló genrejü tájfestményekből áll; aztán következnek a legjobb olasz művek, majd a hollandi és német képek, az utolsóelőtti teremben az ujabb festészek vegyes művei, a legutolsóban pedig a magyar művészek és nevezetességek arczképei. Csakis ez utóbbi kis teremben nem történt változás. — Ligeti képtárőr elismerést érdemel azon buzgalomért, melyet e képtár rendezése körül tanusitott. Irt egy ismertető lajstromot is, mely a közönségnek alapos utmutatásokat fog adni.

** *(A képzőművészeti társulat)* vasárnap tartotta közgyülését Pulszky Ferencz elnöklete alatt. Mint a tisztviselők előterjesztéseiből kitünt, a társulat ujabb időben meglehetős anyagi gyarapodásnak örvend. A mult évben már adósságai törlesztését is megkezdhette, a folyó évre pedig 6918 ftot fordithat a nyomasztó időkben fölvett kölcsön törlesztésére. A mult évi összes jövedelem tett 33,440 frt 15 krt, a kiadások pedig 32,876 frt 26 krt. A közgyülés egyik tárgya volt: a 30 tagu bizottmány és tisztviselők választása, mint a kiknek működési ideje e közgyülésen ért véget. Az igazgató-bizottmány tagjainak a legnagyobb része az előbbiek maradtak, valamint ujra megválasztották: Telepy Károlyt titkárnak és főügynöknek, Pietsch Gyulát pénztárnoknak, Perlaky Kálmánt ügyvédnek; társulati szerkesztőül pedig megválasztották Kazár Emilt. A gyülésen megjelent Türr István is, ki a művelődési intézetek körül nagy érdekeltséget tanusit.

** *(A tüzoltó-egyletek)* szaporodnak. Aradon már több év óta dicséretesen működik ily egylet. A nagy-szombati pedig talán még nagyobb szolgálatokat tesz, mert bármi szerencsétlenség fordul elő, még a városi rendőrség mit sem tud felőle s a tűzoltók már a helyszinén teremnek. Hogy menynyire ügyesek és gyakorlottak az oltásban, mutatja az is, hogy tavaly egy nagy égő szénakazal felét, a legnagyobb szél daczára is megmenték.

** *(A zürichi magyar egylettől)* vettük az 186⁹/₇₀ tanév első feléről szóló kimutatást. A zürichi müegyetemen jelenleg 80 magyarországi tanuló tanul. E tanulók az év elején, októberben ujból megalakiták a zürichi magyar egyletet, melynek alapját 1863-ban veté meg 19 magyar ifju. Az egylet egyik főczélja a segélyzés. Nyolcz féléven át két-két tagját 20—20 franknyi segélyben részesiti. A könyvtár jobbára magánajándékok utján szaporodik és most már 418 kötetből áll: — továbbá az egyletnek 16 lap jár. Az összes bevétel 956 frank; az összes kiadás 822 frc. Az egylet elnöke jelenleg Szalontai Sándor, alelnöke Kovácsy János, jegyzője Löte Lajos, pénztárnoka Steivitzer Ödön, pénzt. ellenőre gr. Bethlen Pál.

Egyház és iskola.

— *(Késmárkról irják,)* miszerint az ottani ág. ev. egyházközség elhatározta egy nagyszerü egyház felépitését, s hogy a czélt elérjék, még csak aláirási iveket sem kellett kibocsátani, miután az egyházközség önként s egyhangulag elhatározta, hogy öt, esetleg 10 évig minden egyenes adóforint után 50% egyházi pótlék fizettessék. Ezen adókulcs szerint számos polgárra évenkint 80—90 frt esik. Az épitkezés melynek tervrajzát Hansen a bécsi politechnicum épitészeti tanára késziti, — mintegy 80,000 frtba kerül s erre az egyház már 40,000 forint alappal rendelkezik.

** *(A földm. és keresk. miniszterium)* pályázatot hirdet a Kolosmonostoron felállitott gazdasági tanintézetnél rendszeresitetett növénytermelési, (1200 ft és lakás), vegytani (1200 ft és lakás) tanszékekre és a mennyiségtan, gazd. mértan és gazd. épitészettan előadására egy segédtanári állomásra (800 ft,) — Ez állomások f. évi november elsején lesznek elfoglalandók. — Folyamodványok apr. utolsó napjáig fogadtatnak el.

** *(Az ujpesti egyházgyülésben)* Krämer János rákos-palotai kath. segédlelkész 1000 ftnyi alapitványt tett az ujpesti kisdedóvoda számára. Illek Vincze legközelebb kinevezett ujpesti kath. lelkész pedig 100 ftot adományozott iskolafelszerelésre.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

** *(Méhész-egylet.)* Szentgyörgyi József, Erdély egyik gazdája Kolozsvárott egy Berlepsch rendszerü méhészegylet létesitésén fáradozik. Számitása szerint négyezer frtból három pavillont lehetne állitani, egyenként 68 méh családdal.

** *(A földmivelési és kereskedelemügyi miniszterium)* a selyemtenyésztés előmozditása czéljából felhivja mindazokat, kik akár eredeti, akár honositott japáni selyem-magot kapni óhajtanak, hogy e végett legfeljebb 8 nap alatt e miniszteriumnál személyesen vagy irásban jelentkezzenek.

** *(Gyógyszerészeknek.)* A belügyminisztrnek f. hó márcz. 14-én kelt rendelete szerint a gyógyszer-árszabványhoz engedélyezett 20 százaléknyi pótlék f. évi márcz. 15-kétől 1871. évi márcz. 15-ig ismét meg van engedve.

** *(A tizedesmérték-rendszer)* életbeléptetése ügyében Kruspér és Szily tanárok a magyar kormány megbizásából a husvéti szünidő alatt Párisba utaznak s innen tökéletes alapmértéket hoznak, melynek a franczia császári archivumban levő ösmértékkel tökéletesen meg kell egyezni.

Balesetek, elemi csapások.

** *(A förangu működevlők)* minapi előadása után Türrné estélyt rendezett az „Európa" szállodában, melynél azon szerencsétlenség történt, hogy b. Wesselényi József középszolnokmegyei

*

képviselő, ki Andrássy Manó grófnéval a galoppot táncolta, elesett és kificzamitotta lábát.

*** *(Szerencsétlenség.)* Deák Ignácz, a láncz-hidtársaság könyvvivője, Tétényből Budára kocsizott. Az uton egy koldus kitárt karokkal a kocsi elé állt, alamizsnáért esdekelve. A lovak az eléjök álló koldustól annyira megijedtek, hogy elragadták a kocsit, mely aztán felfordult, ugy hogy Deák ur kiesett és karját két helyen összetörte.

*** *(Veszett eb.)* Egy jászberényi birtokos, irja a Jász-Kunság, a mult héten Lajos-Mizse pusztára utazván, egy kis kutyát talált az uton. A kutya csendesen viselte magát, egyszer azonban B . . . . felé kapott s ennek keze fejét megharapta. Az utazó sem utközben, sem azután nem gondolt a csekélynek hitt harapásra, alig ért le azonban a pusztára, a kutya veszettnek bizonyult s ő is orvoshoz folyamodott. Kilenczed napra kiütött a viziszony rajta s iszonyu kinok között a betegség kiütése után harmad napra meghalt; — neje pedig bánatában megtébolyodott s a héten szállitották be a jászberényi kórházba.

Mi ujság?

** *(József főherczeg neje)* Klotild fhgnő az alcsuthi reform. lelkésztől magyarul tanul. A főherczegnő már ért, beszél és olvas magyarul, de ő nyelvünk ismeretét egész tökélyre kivánja vinni. Az alcsuthi paptól egykor József nádor egyik neje is vett magyar nyelvleczkéket.

** *(Az udvar)* már csak rövid ideig időz Budán. Legujabb hirek szerint a király jövő hétfőn, a királyasszony pedig szerdán utazik Bécsbe.

** *(Nemeskéri Kiss Miklós,)* volt 1848—49-diki honvéd-ezredes, ki jelenleg Párisban lakik, a honvédalapra ezer frankot küldött.

** *(Izsó Miklós)* derék szobrászunk Pyrker érsek márványból faragott mellszobrát a muzeum számára már elkészitette. E szobrot a kultuszminiszter rendelte meg nála.

** *(Deák Ferencz mint bankár.)* Egy amerikai lap irja: „Deák Ferencz a hirneves magyar államférfiu bankrottirozott, miután titkárainak egyike megszökött.“ A jó amerikaiak, jegyzi meg a „P. Ll.“, azt hiszik, hogy Deák Ferencznek legalább is egy pénzváltóintézete van Pesten.

** *(Színház.)* Boér Emma vasárnap vett bucsut a nemzeti szinháztól. Erzsikét játszta, Szigligeti „Lelencz“-ében. A közönség élénk tapsokkal kisérte játékát. — Hollósné Kendelényi Fanny asszonynak csütörtökre hirdetett bucsuföllépte gyöngélkedése miatt későbbre maradt.

** *(Hideg időjárás.)* Nagyszombatból irják, hogy ott e hó 23-án havazni kezdett s 42 óráig folytonosan havazott. 26-án ujra kezdett havazni, és pedig oly sürűn, hogy egy rőfnyi mélységüvé lett, s félni kezdettek, hogy a házak fedelei leroskadnak. — Liptómegyéből pedig arról értesitenek minket, hogy ott szokatlan hideg uralg, mely a mult napokban 14—18 fokot ért el 0 alatt. Hasonló értesitéseket vettünk Turóczból és valamivel enyhébb mértékben Trencsénből is.

*** *(A franczia akadémiában)* Lamartine helyére Ollivier Emil igazságügyminisztert akarják emelni. Már van 20—25 szavazata, s ez többséget képez. Montalembert még halálos ágyán is azon működött, hogy megválasztassék. Napoleon császár örvend, hogy miniszterelnöke a negyven halhatlan közé jut, miután az akadémia eddig folytonos ellenzéket tanusita az ő uralma és kormánya ellen. Ollivier megválasztatása tehát az engesztelődés nagy jele lesz. A jelölteknek, régi szokás szerint, kérő látogatást kell tenni a tagoknál. Olliviernek ezt elengedik, s tudtára adák, hogy elég, ha névjegyét küldi el a „halhatatlanoknak,“ mint a franczia akadémia tagjait nevezik.

** *(Győri Vilmos orosházi lelkész)* iró és műfordító a téli estéken minden csütörtökön érdekes felolvasásokat tartott az ottani polgári körben. A mult télen Európa országait ismerteté statisztikai, geografiai és átalános történeti szempontból. E felolvasásokat a napokban fejezte be, s ekkor a hálás közönség szép ezüst billikommal lepte meg a nyujtott élvezetes estékért. Sok ily buzgó lelkész sok jót tehetne a vidéken, hol néha unalomból kevésbbé dicsérendő időtöltésre is fanyarodnak a haza polgárai.

** *(Kecskeméthi Aurél)* a török császári 3-ad osztályu Medjidie-rendnek s dr. Heinrich N. János a badeni nagyfejedelmi zähringi oroszlán-rend 1-ső osztályu lovagrend elfogadhatására s viselhetésére nyertek engedélyt a királytól.

** *(A „Haza“)* magyar életbiztositó bank f. hó 30-án d. e. 10 órakor a bank helyiségeiben (Pest, Deák Ferencz-utcza 5. sz.) tartja *második rendes közgyülését.*

** *(Halálozások.)* Pongrácz Lajos, Hontmegye jeles főjegyzője, márcz. 26-dikán veszté el szeretett nejét: *Nedeczky Emmát*, kivel 24 évi boldog házas-életet élt. — Temesváron közelebb temeték el *D'Ouvnou* Ferenczet, ki születésére nézve franczia, s a szabadság-harczban honvéd-főhadnagy volt. — Az aradi váltótörvényszék elnöke: *Fleischhacker* Hugó elhunyt. — Szepes-Iglón pedig *Gotthárd* János Györgyöt temeték el, ki a bányászati téren sok érdemet szerzett. — Miskolczon *Szepessy* Ferencz törvényszéki ülnök meghalt.

† *(Almási Balogh Pálné)* sz. Ágoston Amália asszony márcz. 23-án elhunyt Csobajon Szabolcsmegyében 56 éves korában. Az elhunyt jótékonyságáról volt ismeretes a forradalom alatt, midőn Kossuth országos főapolónővé nevezte ki, igen sok jót tett a honvédekkel. A sebesülteket házába fogádta s férje orvossággal, ő élelemmel látta el. Gr. Andrássy Károlyné, gr. Batthyányi Lajosné és Brunswick Teréz grófnő hathatósan támogatták a nemes hölgyet, ki még a menekülőket is segitette. Mindezekért vád emeltetett ellene s két évre el is itélték. Tényleg 10 hónapig be volt zárva az uj-épületben. Gyermekei közül Zoltán, Tihamér és Melania, ki azonban ifju éveiben elhunyt, ismeretesek az irodalom terén is.

— *(Hodsa Mihály,)* az 1848. és 49-ben szomoru emlékü nevezetességre vergődött evang. lelkész, m. hó 26-án Teschenben, a hová visszavonult, meghalt. Hodsa volt egyike azon három szláv pártvezérnek, kik 1848-ban fegyvert fogtak a magyar kormány ellen a felföldön, és kik a szabadságharczból polgárháborut csináltak. Az evang. patens kibocsátása után Hodsa mint a patens buzgó pártfogója összeütközésbe jött a superintendenciával és saját hiveivel, ugy hogy kénytelen volt odahagyni lelkészi hivatalát.

Adakozás a honvéd-menházra.

A „Vasárnapi Ujság“ szerkesztőségéhez beküldetett:

Szeghalomról: Herczeg Lajos által a polgári olvasó-egylet összejövetelén gyüjtött összeg **33 ft.**

Némediről: Szőllősy Pál reform. lelkész által **4 ft. 18 kr.** — (Az egyes adakozók nevei: Orosz Károly 1 ft. Hollósy Mihály 50 kr. Bakonyi Mihály 30 kr. Bencze István 8 kr. Fehér György 20 kr, Szabó János 20 kr. Macsai József 20 kr. Csonka József görbői lakos 20 kr. Jankó Imre 20 kr. Barbacsi Lajos 30 kr. Szőllősy Pál ref. lelkész 1 ft.)

Nemzeti szinház.

Péntek, márcz. 25. Először: *„A kétkedő.“* Vigj. 2 felv. Irta Berczik Árpád. És *„Az elkényeztetett férj.“* Tréfa 1 felv. Irta Thiboust; ford. Szerdahelyi.

Szombat, márcz. 26. *„Hamlet.“* Opera 5 felv. Zenéjét szerzette Thomas Ambroisa.

Vasárnap, márcz. 27. *„A lelencz.“* Szinmű 4 felv. Irta Szigligeti.

Hétfő, márcz. 28. *„A szigetvári vértanuk.“* Dráma 5 felv. Irta Jókai M. — (*Kovács* István ur follépteül.)

Kedd, márcz. 29. *„A fekete domino.“* Vig opera 3 felv. Zenéjét szerz. Auber.

Szerda, márcz. 30. Másodszor: *„A kétkedő.“* Vigjáték 2 felv. Irta Berczik Árpád. És *„Borura derüre.“* Vigjáték 1 felv. Girárdin Emilia után ford. Feleki.

Csütörtök, márcz. 31. *„A zsidónő.“* Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Halévy.

Szerkesztői mondanivaló.

— **E. O.** A Csalódás és Tavaszkor, a század negyedik tizedebeli lyrai hangra emlékeztetnek; de tartalmuk igen vékony arra, hogy a mai izlésen erőszakot tegyünk miatta. Nem adjuk.

— **I. L.** A Népdal elég csinos változat az ismeretes themára. De ily parafrázisoknak nem vagyunk barátai. Eszmeszegénységre mutat, csak egy *hangulat* által ringattatni magát s abból sem szabadulni, sem ujat kihozni nem tudni.

— **N.-Kálló.** Ny. L. Dr. Kempf hazánkfia hazatérőben van; valószinüleg meg is indult már s bár utazása hosszan tart, junius végére itthon lesz. Igyjneki Ausztrálíába irni már felesleges volna s a levél mindenestre eltévesztené czélját.

Zs. Zs. lelkész. Theologiai vitáknak lapunkat meg nem nyithatjuk, kivált más lapokkal való ily tárgyu polemiáknak. Ez csak *szak*-lapokba való.

— **Felső-Borsod.** a. j. E tárgyban már egy terjedelmes czáfolatot vettünk s azt közöljük. Elég annyi róla!

— **D. L.** A mesét ohajtása szerint félretettük.

SAKKJÁTÉK.

540-ik sz. f. — Blumenthal Oscartól (Berlinben.)

Sötét.

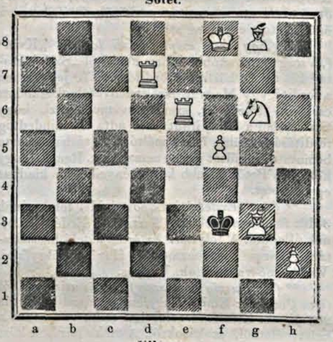

Világos.

Világos indul s a 3-dik lépésre mattot mond.

Az 535-ik számu feladvány megfejtése.

(Herczeg Soutzo Mihálytól Párisban.)

Világos.	Sötét.
1. He6—f4†	Kd3—d4
2. Ka5—b6	Kd4—e5
3. Vc1—c7†	tetszés szer.
4. Vc8—c7 vagy g3 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben:* Fülöp József. — *Harasztiban:* Gr. Festetics Benno. — *Miskolczon:* Czenthe József. — *Homonnán:* Farkas Bertalan. — A *pesti* sakk-kör

Előfizetési felhivás

A VASÁRNAPI UJSÁG

és

Politikai Ujdonságok-ra

(„Országgyülési Beszédtár“-ral s más rendkivüli mellékletekkel).

Postán küldve vagy Budapesten házhoz hordatva.

A két lap együtt:

Évnegyedre (április—junius) . . . . . **2 ft. 50 kr.**
Félévre (április—szept.) . . . . . **5 „ — „**
Három évnegyedre (április—decz.) . . **7 „ 50 „**

Csupán a Vasárnapi Ujság:

Évnegyedre (április—junius) . . . . . **1 ft. 50 kr.**

Csupán a Politikai Ujdonságok:

Évnegyedre (április—junius) . . . . . **1 ft. 25 kr.**

A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

Heckenast Gusztáv,
hirlap kiadó-hivatala Pest, egyetem-utcza 4-ik szám alatt.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi- és hetinap	Katholikus és protestans naptár		Görög-orosz naptár	Izraelitak naptára	Nap hossza	Nap kél	Nap nyug.	Hold hossza	Hold kél	Hold nyug.
	Aprilis		Márcz. (ó)	Nisan S.	f. p.	ó. p.	ó. p.	f. p.	ó. p.	ó. p.
3	Vasar	B 5 fekete vas.	22 D 4 bőjtben	2 Ár. gy. h.	13 29	5 36	6 31	39 22	6 56	8 54
4	Hétfő	Ambrus, Izidor	Ambrus	3 Lázar	14 28	5 34	6 33	51 17	7 22	9 55
5	Kedd	Ferrari Vincze	24 Nicom rem.	4	15 27	5 32	6 34	63 59	7 48	10 58
6	Szerda	Czeleszt̃an püsp.	Ireneus	25 Gy. o. B. A.	16 26	5 31	6 36	75 16	8 21	11 58
7	Csüt.	Hermina szüz	Hermina	6	17 25	5 28	6 38	87 29	9 0	regg.
8	Pént.	Fájdalmas szüz	Dénes	7	18 24	5 26	6 39	99 56	9 49	0 57
9	Szom.	Dömötör ☽	Döme	8 Hilarion	19 23	5 24	6 40	112 43	10 45	1 48

Hold változással. ☽ Első negyed 9-én 5 óra 42 perczkor reggel.

TARTALOM.

Lónyay Gábor (arczkép). — A negyedik parancsolat. — Eredeti közlemények Kaliforniából III. — Emlékjegyzetek 1866-tól 1868-ig (folyt.). — Bacskó és vidéke (két képpel). — Bonaparte Péter pőre (képpel). — A különböző népfajok jellemző növényei. — Gr. Batthyány Lajos holtteste. — Ádat a Martinovics-ügyhöz. — A bolondok napja. — Az országos prot. árvaház Pesten (képpel). — Egyveleg. — **Tarhaz:** Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi ujság? — Adakozás a honvéd-menházra. — Nemzeti szinház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.** (L. magyar-utcza 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Minden áron
női vászonnemü,
ingek, corsettek, szoknyák, ágynemü stb.
Türsch F.-nél
Pesten, váczi-utcza 19-dik szám.
Árjegyzék bérmentve.
764 (1—3)

A dr. Pattison-féle
köszvény-vatta
mint legjobbnak elismert gyógyszer, a **köszvény, csúz** minden nemei u. m. arcz-, mell-, nyak- és fogfájás, fej-, kéz- és térd-köszvény, tagszaggatás, gerincz- s ágyékfájás stb. ellen. Egy csomag ára 70 kr., fél csomagé 40 kr.
Kapható **Pesten: Török József** gyógytárában a „Szent lélek“-hez, király-utcza 7-ik sz.; **Aradon:** Bruchmayer Ferencz; **Pozsonyban:** Heinrici Ferencz; **Temesvárt:** Schmidt C.; **Eperjesen:** Weil Márkus: **Budán:** Pichler Viktor és **Zomborban:** Heindlhoffer Róbert gyógyszerész uraknál.
740 (2—3)

Kutya-labdacsok,
Anglia leghirnevesb állatorvosainak évek hosszu során tett tapasztalatai alapján, **Kwizda Ferencz János** által készitve, **Korneuburgban;** kutya-betegség, vidatánczc, nehézség, csúz s a rendes kutya-betegségek ellen.
Biztos óvszer a veszettség ellen.
Egy skatulya ára 80 kr.
Valódi minőségben kapható **Pesten: TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utcza 7-dik szám.
753 (5—9)

Tanuló kerestetik.
Tisztességes szülőknek jó erkölcsü fiok, ki legalább is 4 osztályu elemi iskolát végzett és 12 évet meghaladott, erős testalkatással bir, a mézeskalács és viaszgyertya készitő mesterség megtanulására felvétetik.
A feltételek bérmentes levél vagy szóbeli megkeresésre az alólirottnál megtudhatók.
Pest, márcz. 24-én 1870.
Beliczay Imre,
786 (2—3) kis mező-utcza 35. szám.

Titkos
betegségeket
még makacs és üdült bajokat is ugy kórodában, mint magán gyakorlat folytán **több ezer betegen** legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor **a nélkül, hogy a beteg hivatásában vagy életmódjában gátoltatnék, gyökeresen, biztosan és gyorsan** gyógyit
Med. dr. Helfer Vilmos
Pest, király-utcza 27. *szám* Medetz-házban, 1-ső emelet, délelőtt 7—9-ig, délután 1—4 óráig.
Díjazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kivánatra a gyógyszerek is megküldetnek.
676 (11—12)

788 (1—3)
Az első magyar
selyem- és nemezkalap gyári raktárából
SKRIVÁN VINCZE
PESTEN,
föraktár: kigyó-tér.

Nagy választéku raktár mindennemü **selyem- és nemez-kalapokból urak, hölgyek** és **gyermekek** számára, saját és külföldi gyártmányok; **kelme-vadászkalapok, házi- és vadász-sipkák, kucsmák, nyakkendők, utazási nemez-topánkák,** ugyszintén **hölgyi nemez-czipők börtalppal, papucsok** és **egészségi nemeztalpak.**
Az összes formák az alanti számok szerint kaphatók. Vidéki megrendeléseknél a mellette álló számok pontos kitétele mellett, még a kalapok árát, szinét és a fej nagyságát kérjük megjelölni.
Kalapok, festés, tisztitás vagy divatositás végett a **legnagyobb készséggel** elfogadtatnak és **gyorsan** elkészittetnak.
Nagybani és darabonkinti eladás.

Más faju kotlos-tyuktojás eladása.

A pénzösszeg beküldése bérmentve kéretik s a megrendelések utánvét mellett is eszközölhetők.
Bittner Gyula.
789 (1—3) gyógyszerész Gloggnitz-ban.

Patkányok s egerek
leggyorsabb

kiirtása
legbiztosabban eszközölhető, az ő Felsége I. Ferencz József császár által, egy kizárólagos szabadalommal kitüntetett **patkány-méreggel gyertya alakban.**
1 darab ára **50** kr.
Valódilag kapható Pesten: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utcza 7. sz. — Továbbá a birodalom legtöbb fő- és mezővárosaiban.
751 (4—6)

Dr. GROSSMANN,
szem- és fülorvos
PESTEN,
Józseftér 11-ik sz. alatt, Grosz-féle házban.
Rendel hétköznapokon délelőtt 11—1 és délután 3—4 óráig. — Szegények számára ingyen minden vasárnap délelőtti órákban. 722 (12—12)

Kohn Philippe
diccséretesen ismert óra-gyárosa
Dorotty utacz. 2. sz.
ajánlja legkitünőbb, jó és olcsó órákkal gazdagon ellátott raktárát 3 évi irásbeli jótállás mellett.

	forintig
Ezüst henger órák 4 rubinra . .	10—11
» » arany foglalv. rugóra	12—13
» » kettős födéllel »	15—16
» » kristalüveggel »	15, 16—17
» horgonyórák 15 rubinra »	15, 16—17
» » 15 » kettős födéllel	19 20—22
» angol horgonyórák kristalüveggel	19, 20—22—24
» ugyanazok kettős födéllel .	24—40
» val. remontoir kengyelnél felh.	28—50
» ugyanaz kettős födéllel	35, 38, 40—52
Arany órák 3. sz. horg.	15 rub. 36, 40, 45—80
» ugyanaz kettős födéllel	55, 58, 60—53
» valódi remontoir kengyelnél felhuz.	70, 80, 90—100
» valódi remontoir kettős födéllel . .	100, 110, 120, 130—206
Arany hölgyórák (3. sz.)	
» henger 4—8 rubinra . .	25, 28—32
» » 8 rub. kett. födél. .	38, 42—42
» horgonyórák 15 rub. kettős födéllel	50, 55—60
» val. remontoir kett. födéllel	70, 80—100
» h. órák zom. gyém. .	60, 70, 80—100
Inga-órák hetenkinti felh. ft.	16, 20, 22—24
» órai és félórai ütéssel . . .	30—32
» óra és negyedóránkénti ütéssel .	48 50—55
Havi regulátorok	30—32
Ébresztő óra	6

Ezüst láncz̃ok 4 ft. 50 kr., 5, 6, 6 ft. 50 kr., 7 ftig; legfinomabb franczia alakuak 8 ft., 8 ft. 50 kr. 9, 10 ftig; hosszu nyakláncz̃ok 7 ft., 8 ft. 50 kr., 9, 10, 15 ftig.

Vidéki megrendelések a pénzösszeg előleges beküldése vagy utánvét mellett, gyorsan és pontosan teljesittetnek.

Egy inga-óra pakolásáért 1 ft. 50 kr.
Órák cserében is elfogadtatnak.

Nem tetsző áru kicseréltetik.
Javitások legpontosabban és jutányos árért teljesitetnek.
747 (8—0)

Bőrbajok
valamint
titkos betegségek
és sulyos **utóbajai** ellen, **sok évi tapasztalás** s a világhiru **Ricord** (egykori párisi tanárának) módszere után, **siker biztositása mellett,** rendel:
Sugár F. orvostudor stb.
Lakása Pesten,
váczi-utcza 15-ik szám alatt,
a korona kávéház mellett.
Elfogad naponkint 11 órától 1-ig.
674 (4—12)
Megkereshető levél által is.

Ez a legolcsóbb áruhely.

Az árjegyzékkel ingyen s bérmentve szolgálunk.

Karlsbadi porczellán.

A DRESSLER J.-féle porczellán-gyárból

különösen ajánlandó:

Ebéd-készlet	6 szenélyre	11 frttól 50 frtig	**Thea-készlet**	6 személyre	4.50 frttól 15 ft
„ „	12 „	20 „ 50 „	„ „	12 „	6 „ 35 „
„ „	gazdag arányzással	40 „ 250 „	Reggelizö kávéra s theára 1 és 2		
Kávé-készlet	6 személyre	3.50 „ 12 „	személyre Platteau-val vagy a		
„ „	„	5 „ 30 „	nélkül		2 „ 25 „

Konyha-edény porczellánból vagy **Chamot-földből** minden nagyságban és alakban a **legolcsóbb árakon**; továbbá mindennemü **porczellán-tárgy.**

A főraktár van:

Pesten,

Bálvány-utcza, a Mocsonyi-féle házban 1. sz. alatt.

Vidéki megrendelések az árak utánvétele mellett a legpontosabban intéztetnek el.

Bálvány-utcza, a Mocsonyi-féle házban 1-sö szám. 724 (17—17)

Az áruczikkek tartósságáért kezeskedünk.

Csak alapos gyógyitás biztosit utóbajok ellen.

Titkos

betegségeket

s tehetetlenséget,

elgyengült férfierőt,

gyakori magömlések, sőt a végképeni tehetetlenséget katonai és polgari kórházakban sikerrel használt egyszerü módszerrel bámulatos gyorsan és alaposan (az ujonnan keletkezetteket 48 óra alatt) gyógyitja **Weiss J.** gyak. orvos és szülész, az itteni cs. kir. **garnison fökórházban** kiszolgált osztályorvos, minden alkalmatossággal ugy a titoktartás, mint a gyógyczélokhoz jól beosztott **rendelö-intézetében** Pest, kismezö-utcza 33. sz. 1. emelet, (a „Teréziához“ czimzett gyógytár szomszédságában), bemenet a lépcsön, naponkint reggel **7** órától **10**-ig és délután **1—4** óráig.

Férfiak és hölgyek részére külön bemenet és külön városzoba.

Dijjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kivánatra gyógyszerröl is gondoskodik. 675 (4—12)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten, (egyetem-utcza 4. sz.), megjelent, és ott, valamint minden könyvárusnál kaphatók:

Carey Heinrik. A társadalmi tudomany kézikönyve. Szerző „principles of social science“ czimü munkájának átdolgozata. Angolból forditotta **Halasz** Imre. (XVI, 576 lap, nagy 8-rét) füzve . . . . . 4 ft. 50 kr

Hoffmann Pál, közönséges és **magyar** részszerü **katholikus egyházjog alapvonalai. Második kiadás.** (268 lap, 8-rét) füzve . . . . . 1 ft. 20 kr.

Kant Immánuel **paedagogiája** vagy nevelésröl irott könyve, melyet dr. **Rink** Fridrik Tódor németül kiadott. Magyarra forditva s függelékkel megtoldva id. **Mándy** Péter által. (VIII, 112 l., 8-rét) füzve . . . . . 80 kr.

Kogler N. J. Általános vagy elméleti államtan. (VIII, 232 lap, Nyolczadrét) füzve . . . . . 1 ft. 60 kr

Ribary Ferencz. **Magyarország oknyomozó történelme.** A lyceumok és középtanodák felsöbb osztályai számára. (IV és 432 lap, 8-rét) füzve . . . 1 ft. 80 kr.

Kollarits József és fiai

„YPSILANTIHOZ“

czimzett legelsö

vászonruha gyári raktárban

váczi-utczában Pesten,

kaphatók a legolcsóbb árakon s legnagyobb választékban

mindennemü kész fehérnemüek férfiak, hölgyek és gyermekek számára.

Férfi-ingek, rumburgi, hollandi vagy irlandi vászonból 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft.
Báli ingek férfiak számára 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft. Himezettek 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft. egész 20 ftig.
Szines férfi-ingek, 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft.
Férfi-ingek fehér madapolanból 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.
Férfi-gatyák vászonból, magyar, félmagyar vagy francia szabásban 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr.
Férfi-kraglik, kézelök, nyakkötök, kapczák és mindennemü vászon- és **battisztzsebkendök.**
Nöi ingek vászonból egyszerüen 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 5 ft. himezettek 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., jobban himezettek 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., a legujabb francia divat szerint 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft.
Nöi háló-corsettek 1 ft. 85 kr., 2 ft. 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., egész 12 ftig.
Nöi váll-füzök franczia alakban 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr.
Nöi alsószoknyák és **nadrágkák** perkailból, chiffonból, schnürl és piquetbarchet, éjjeli és negligé-fökötök, kapczák czérnából, pamut, gyapot és mindennemü vászon- és battiszt-zsebkendök.
Fiu ingek vászonból, madapolanból és szinesek is a legjutányosabb árakon, ugyszintén gatyák és kapczák.
Leányka-ingek kivarrva vagy egyszerüen, **corsettek, nadrágkák** és **kapczak.**
A legnagyobb választékban bellelt alsó-ingek és nadrágok urak és hölgyek számára, ugyszintén mindennemü téli szükségletek, legujabb flanell-ingek és shawlok.

Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat, rumburgi, hollandi s irlandi vászonból, darabját 25, 27, 28, 30, 32, 35, 38, 40, 50, 60 egész 120 ftig.
Creas-vászon 12 ft., 12 ft. 50 kr., 13 ft., 14 ft., 15 ft., 16 ft., 17 ft., 18 ft., 20 ft. egész 25 forintig. 734 (5—8)
Törülközö-kendök tuczatját 5 ft. 80 kr., 6 ft. 90 kr., 7 ft. 50 kr., 9 ft. 50 kr., 10 ft., 12 ft., egész 20 ftig.
Asztalkendök tuczatját 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft. egész 12 ftig.
Szines canefas ágynemüeknek 9 ft., 10 ft., 11 ft., 12 ft., 13 ft. egész 16 ftig.
Asztalkendök és készletek damasztból 6, 12, 18 és 23 személy számára.
Függönyök a legnagyobb választékban 4 ft., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., 15 ft. párja.
Asztal- és ágyteritök, kávé-abroszok és **szerviettek.**
Menyasszonyi-hozomány-kiállitások 200 frttól 2000 forintig, kész fehérnemüekben és vászonárukban a legnagyobb választékban kaphatók. Kimeritö **árjegyzékeket** kivánatra bérmentesen megküldjük.

Levélbeli megkeresésekre még az nap, melyen megkapjuk, expediáljuk, és csomagolási dijt nem számitunk.

SZURMÁK J. FIAI

arany-, ezüst-

és

drágakö-ékszer-üzlete Pesten,

kigyó-utcza 1. sz.

Kivonat a nagy árjegyzékből:

minden darab

legfinomabb

3 próbás

azaz: 18 karatos aranyból.

Gyermek fülbevalók	1 ft. 70 krtól és felj.	Gyüszük	— ft. 60 krtól és felj.
Fülbevalók gömbölyüek	4 » 50 » » »	Csemegekés. és vill.	— » 60 » » »
Fülbevalók hosszuk	7 » — » » »	Keresztek zománczal nyakba . . .	1 » — » » »
Keresztek	2 » 25 » » »	Emlék gyürük felirással	1 » 25 » » »
Csattok	1 » 20 » » »	Gyermek játékok .	1 » 75 » » »
Ing-gombok	2 » 50 » » »	Oraláncok	2 » 50 » » »
Nöi gyürük jó kövel	2 » 50 » » »	Karpereczek	2 » 50 » » »
Nöi pecsétnyomó gyürük	4 » — » » »	Garniturok (Broche és függö) :	6 » — » » »
Karika gyürük . .	3 » — » » »	Thea szürök	2 » 50 » » »
Férfi gyürük pecsét nyomó forma . .	5 » — » » »	Czukor fogók . . .	4 » — » » »
Nyakkendö tük . .	6 » — » » »	Keresztelési és bérmálási emlék képek	2 » 50 » » »
Nyalánczok, kereszt vagy metállhoz . .	6 » 50 » » »	Só- és borstartók együtt	6 » 50 » » »
Metállok	6 » — » » »	Gyermek evöeszközök tokban	5 » — » » »
Melltük (Broche) .	6 » — » » »	Varró eszközök tokban	5 » — » » »
Garniturok (Broche és függö)	15 » — » » »	Poharak	6 » 50 » » »
Karpereczek	18 » — » » »	Gyertyatartók . . .	20 » — » » »
Oralánczok rövidek	24 » — » » »	Iró eszközök	15 » — » » »
Oralánczok hosszuk	28 » — » » »	Csengetyü tálczával	25 » — » » »
3 (13) próbás ezüstből.		Czukor edények . .	8 » — » » »
Mária képek nyakba	— ft. 15 krt. és felj.		
Keresztek	— » 30 » » »		
Matailok felnyilós.	1 » — » » »		

Hivatalos próbával ellátva.

Nehezebb arany és ezüsttárgyak, u. m. lánczok, garniturok, evöészletek, 6, 12, 24 személyre, a munka különféleége szerint, gyártási áron számittatnak.

A fantasie-darabok, finom drágaköves tárgyak, Loius Laine legujabb rajzai után vannak dolgozva.

Cserénél, az arany vagy ezüst egyenlö finomsága mellett, csupán a munka fizettetik.

Kijavitások, czimerek, betük metszése köbe vagy aranyba gyorsan eszközöltetik. — Saját használatunkra vásárlunk gyémántokat, gyöngyöket, szines köveket, ócska aranyat és ezüstöt.

Arany-ezüstpénzt, bel- és külföldit beváltunk a napi árfolyam szerint.

Vidéki megrendelések a szokott módon pontosan teljesittetnek, és nem tetszö tárgyak másért becseréltetnek. 676 (3—12)

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1870. (egyetem-utcza 4-ik szám alatt).

15-ik szám. **Tizenhetedik évfolyam.**

Pest, április 10-én 1870.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságokat** illetöleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszor- vagy öbbszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos**, Wollzeile Nr. 22. és **Haasenstein és Vogler**, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-dij, külön minden igtatás után 30 ujkrajczár.

A spanyol fejedelmek párbaja.

Korunk egyik jellemvonása, hogy semmi sem megy a mindennapiság rendes kerékvágásában, és soha sem lehet kiszámitani: mi lesz holnap. Naponként találkozunk senkitöl elöre nem sejtett eseményekkel, váratlan fordulatokkal a politikai világban, melyek minden józan számitásnak ellene mondanak. Elkezdve onnan, a hol a magát hosszu évtizedek óta csendesen viselö s ennélfogva a politikai szerepkörben nagyon is másodrendüvé vált Poroszország hét nap alatt megveri s békét esdni kényszeriti a nagyhatalmi polczon tündöklö Ausztriát, — egész odáig, a hol a vallási bigottság, a mágyákig terjedö türelmetlenség, a közmondásossá vált nemesi gög hazájában egyszerre csak elüzik a már-már szentté canonisált dynastiát: minden nagyobbszerü esemény a váratlannak, a rendkivülinek olyan színét viseli magán, hogy az ember szinte kisértetbe jön azt hinni, miszerint a történelemnek egészen különbözö logikája van, mint más logika.

Meglehet, e felfogás onnan ered, hogy nem birtunk elég világosan beletekinteni a különbözö tényezök azon titokszerü mühelyébe, honnan a történetileg feljegyzett nagyszerü tények — mint Minerva Jupiter fejéből — teljesen készen léptek elönkbe. Hiába! nagyon *közel* voltunk ez eseményekhez, arra, hogy mathematikai higgadtsággal birtuk volna megitélni azokat.

A meglepetések e korszakának legkiválóbb pontját képezi a spanyol forradalom. A fölkelésre a dynastia bukása rövid küzdelem után oly hirtelen következett, mintha az egész forradalmat és annak sikerét telegrafi uton vivták volna ki.

Az a nemzet, melyen az absolutismus legnehezebben sulyosult Európa valamennyi nemzetei közt, s melyet már a rabigával örökre összenöttnek képzelt a világ: egyszerre csak, mint egy gladiátor, a fövényre lép s bebizonyitja, hogy megérett a szabadságra. Az ország nagy része kikiáltja a respublikát — szivében: s akkor elöállnak az istenitett hösök, a kik az igát összetörték s kijelentik a nemzetnek, hogy csak azért törték össze a régi igát, hogy ujat akaszszanak a nemzet nyakába. Prim, Serrano, Topete, ez az ujkori triumviratus, tegnap még a szabadságnak égig emelt apostolai, — csödöt hirdetnek a spanyol trónra!

A spanyol király-vadászat egész gúnyirodalmat teremtett Európában. Közel két éve, hogy megfognak minden királyi vérü madarat, nem lenne-e szives bele akadni abba a kalitkába, melyet spanyol koronának hivnak? A felsülések hosszu sora s azon körülmény, hogy Spanyolország, daczára a pártviszályoknak, még sohasem érezte magát olyan jól, mint a republikánus interregnum alatt, — nem tudták rábirni a királyvadászokat, hogy örült tervökkel hagyjanak fel. Természetes, hogy e terv alatt merö önzés rejlik: a generális urak egy gyermek-király palástja alatt örökössé reménylik tehetni hatalmukat, melytöl republikánus kormányforma mellett a nemzet bizalmatlansága bármely perczben megfoszthatná öket; s felette jellemzö Primnek csak nemrég tett nyilatkozata, mely szerint „nem nagy baj, hogy a genuai herczeg visszautasitotta a koronát; hiszen ugy is van még, a kit a spanyol trónra fel lehet ültetni, *tizenegy.*“

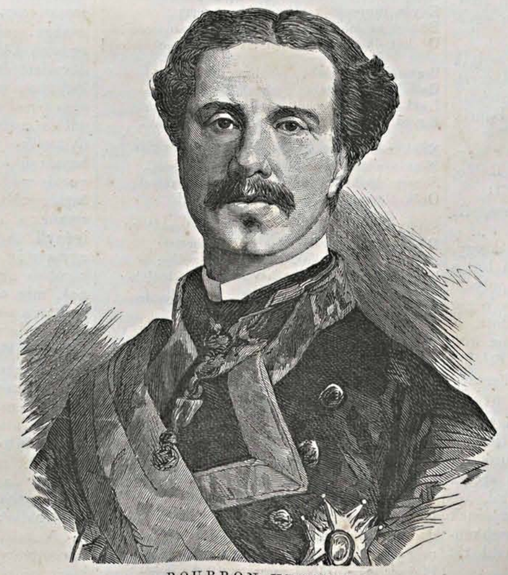

BOURBON HENRIK.

E tizenegy közt mindenesetre az elsö helyet foglalja el Montpensier herczeg, Fülöp Lajosnak, Francziaország polgár-királyának fia és Lujza spanyol infansnönek, Isabella elüzött spanyol királynö növérének férje.

Ez az ur a spanyol kormány eddig még mindig sikertelen királyfogásai után eljöttnek érzé az idöt, hogy maga lépjen föl spanyol trónkövetelöül, és a honnan a királyi ház bukása után megszökött, családi ügyek rendezésének ürügye alatt visszatért Madridba.

Ez sokakban rosz vért csinált, de leginkább azokban, a kik legkevésbbé szerettek volna egy orleans dynastiát látni meggyökerezni azon a földön, melyhez ök tápláltak „isteni“ jogot, t. i. a Bourbonokban. Nem csoda tehát, ha felhasználtak minden eszközt — a veszélyes trónkövetelö népszerütlenné tételére.

Ez eszközök egyike volt, hogy Bourbon Henrik elövette kevés szerencsével azelött is forgatott irói tollát s pamphleteket bocsátott világgá herczeg ellen.

Bourbon Henrik, (Assisi) Ferencznek, Isabella elüzött spanyol királynö férjének fivére volt. Született 1823. ápr. 17-én, tehát egy évvel volt idösebb, mint Montpensier. Alakja kicsi, nyulánk, modora fesztelen, ki-